

290242

V. 9.

275

OSZK

138.

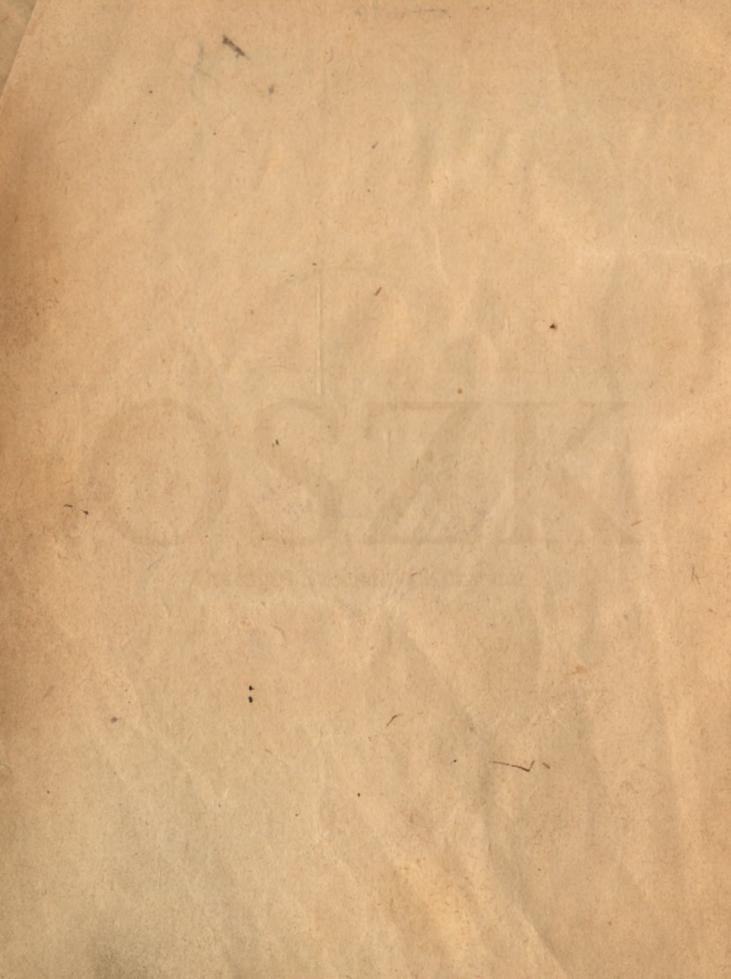
~~58.~~

~~131~~

Dem

832

— — — — — Ara 2 korona. — — — — —

DARINKA

REGÉNY.

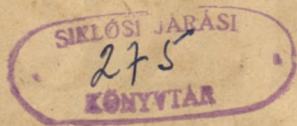
KAROLYI GYULA

BUDAPEST

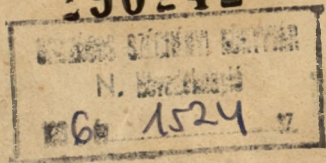
Hungaria könyvnyomda nyomás

1896.

R
2

290242

I. FEJEZET.

A BÜN.

1.

Nyevszkij Proszpekten, a Sándor kerttől kezdve, melynek lombos fái fölött ott büszkélkedik az Admirális magas, aranyozott tornya, le egészen a moszkvai vasuti állomás épületéig, már kora reggeltől fogva nagy néptömeg hullámszik fel s alá.

A kazáni egyház — és az Alexandra tereket betöltötte volna minden kis zugig az emberár, ha még kétszer oly nagyok lennének is. A büszke, önönmagával kacérkodó „rezidenca“, mintegy varázsütésre, minden részében megélénkült.

S mily tarka, mily változatos, színekben gazdag látvány volt végigtekint-

teni a tömegben! Azt kell hinnie az embernek, hogy erre a napra egész Szent-Pétervár egyenruhába bujt. Ott feszítettek párosával a sötét zöld, hosszú kabátos növendékei a Pavlovszkij-intézetnek; amott öt-hat ur beszélget kört képezve az utca közepén, nem bánva, akárhogy lökdösi is őket ide s tova a tömeg. Ezeket meg lehet ismerni a postatisztek uniformisáról, kicsodák? De hát a többi száz és száz félét! Mert a hány jótékony, zene, dalár, társas, veterán, sakk, csolnak, torna — s ki tudná mind előszámlálni hány — egyetlen van Péterváron, az mind, mind egyenruhában jár. Hát még a közép- és főiskolák, katonai intézetek növendékei. Hoszszas tanulmányozás kellene aboz, hogy valaki ráismerjen minden egyes fajtára.

És a hány uniformis mozog ezen a, közel öt kilométer hosszúságu széles uton, azoknak számát jóval felül haladja a polgári öltözet. A mi nem kevésbbé érdekes mint amaz.

Látni lehet itt kazáni tatárt, piszkos

feltos kaftánjában, zsebre dugott kezekkel; kirgizt, kalmukot hosszú, csucsos főveggel, délczeg növésű, hosszú haju kozákat a Don vidékéről, varsói zsidót selyem lebernyegben, gömbölyűre süttött pájesz-szel. A szomszéd falvak népeit festői öltözetben, férfiak, nők, fiatalok, öregek vegyest.

A legujabb divatu párisi czilinderkalap és fénymázos czipő mellett a furázska és láptij, az elegáns kabát szomszédtságában a sugáj, a rubáska. A tornyos, egyenesen madame Sauvignytól hozatott női kalapok, suhogó selyemruhák mellett a szövött vörös-kék fejkenedők, a portki-k és szápogi-k, továbbá a durva, szennyes fehér szoknyák, mely felé a rikitó színű katrincza van kötve mely olyan, mintha két kötényből lenne, összetűzve.

A Vazul és Peterburgszkij szigeteket összekötő Nikoláj és Alexander hidak csak úgy ontották a népet a balparti anyavárosba, míg a bolsája és malája

Nyéva tömve volt a csolnakok százféle fájával; s ezek is mind az Admiralszkija Naberesnája (Admirál-rakpart) felé igyekeznek. És ha egy-egy csolnak orra beleütődik nagy recsegéssel a másikba, van sikoltozás, nevetés, kiabálás és gyakran a két jármű vezetői evezőjük nyelével capacitálják egymást, hogy a „másik“ az ügyetlen.

Bejött erre a napra az Ochtenszkaja (külső város) apraja-nagyja is, mutogatva a hófehér p u d á s k á t (ing) és az ünneplő s z a r a f á n t.

A Rozsdeszvenszkája (ez is a város egyik külső kerülete) toprongyos alakjai, kicsinosították magukat úgy a hogy; a nők, férfiak virágbokrétákkal, szalagokkal vannak felcizomázva.

Az emberek uralták teljesen e széles utat, mert most mindennemű közlekedés be van szüntetve. A lóvasuti kocsisok nem csengetnek, a fürge kis droskik, a komolyabb trojkák, a karéták, tárántászok, kibitkák, esetver-

kák s a hatalmas terhes szekerek eltűntek mind, egy sem látható. Itt-ott egy pár gorodovój (rendőr) tartaná fenn a rendet, ha tudniillik meg volna zavarva. Így aztán még ő igyekszik kikerülgetni a csoportokat, nehogy magukkal ragadják becses személyét.

És az épületek, a diszes paloták sora méltó keretet képez ehhez a mozgalmas, eleven képhez. A házak lobogódiszt öltöttek a mai napra s az erkélyekről, ablakokból tarka szőnyegek futnak alá. Messze, kint az ut kanyarulatánál, a Znamjenszkij hid fölé diadalkapu tornyosodik, gazdagon megrakva zászlókkal. Az Anieskoff, Junupoff és Szergej Alexandrovics nagyherczeg palotai, továbbá a városháza, a gosztinij dvor (árucsarnok) pedig valóságos virágözönbe s drapperiákba vannak burkolva, úgy hogy a falakat alig lehet látni.

Mert a mai nap a fényé, pompáé. Kereskedelem, börze, gyárak, iskolák szünetelnek, senki sem dolgozik.

De hát miért ez a ünnepies hangulat? Miért a koronkint fel-fel hangzó kiáltás, mely ezer és ezer torokból olvad egybe: „Éljen a hadsereg — Éljen a császár!” Miért fordul az emberár oly izgatottan a Moszkovszkája vakszál (a moszkvai állomás) felé, mintha várna valakit?

Csakugyan, Pétervár közönsége várt valakire. Várt a katonaságra, arra a hadseregre, mely most jön haza győzelemittasan az ozmanok földjéről, egy véres, de nem igen dicsőségteljes háboru után. Azért van talpon már kora reggeltől fogva mindenki, a boltok zárvák, a munka mindenütt szünetel, azért e lázas izgatottság, ez ünnepies hangulat.

Lehetett vagy három óra délután.

Egyszerre moraj zug végig a tömegen; két testőr vágat el az uton s a Mars tér felé tartanak, hol Sándor czár fényes suitejével és az egyház főpásztorai foglalnak helyet.

Még látszik a testőrök fehér szőr sisak bokrétája, még felcsillog az ezüst sisak

a nap fényében, midőn távoli zene hangjai szakitják meg a morajt folyton s mind jobban erősbulve. Már ki lehet venni a „Bozse carjá chróni“ melódiáját s az éljenek ujra felhangzanak.

Már itt vannak!

Elöl a vértés testőrök disz százada lovagol, toporzékoló hószin paripákon. A vértéken megtörik a nap fénye s vakító sugarakat szór szerte-szét. Utána jönnek az egyesített zenekarok. Azok már a harczból térnek vissza; elsoványodott napbarnította arczok, torzonborz szakállal, foszlányos, rendetlen öltözetben. Ez a háboru toilette-je! Ezután jön a Presbassenszki ezred, a hadsereg legvitézebb ezrede. A tisztek és legénység ugyszólván virágokkal volt boritva. A cárevics, Nikolajevics Nikolaj nagyherczeg és Szkobeleff tábornok vezetik őket. A trónörökös lova nyakát egy nagy cser-koszoru övezi, mit gyöngéd kezek helyeztek oda.

Ez még fényes kinézésű hadtest, alakban úgy, mint ruhában, hanem a mi

ezután következik, az már igazán szomorú kis csapat. Alig áll öt-hatszáz emberből, ez is csaknem mind sebesült. Kinek a feje, kinek a karja van bekötözve. A fegyverzettől, felszerelésektől meg vannak szabadítva, azokat nagy társzekerek hozzák utánuk.

E csapatban nincsenek tisztok; egyetlen egy hadnagy lovagol a sorok előtt. Arczát pelyhező szőke szakáll borítja s a harc ezernyi fáradalma meglátszik az egész alakján. Merő ellentétben minden katonai szokással, sapkáját lebegtetve köszönget az éljenzők felé, míg a másik kezében magasra emelve lobog egy zászló, melyből alig maradt meg pár arasznyi foszlány.

Ez az egykor büszke Bronjabin ezred töredéke! Pár hó előtt fényes, teljes számu hadtest, bátor harczfiak, most pedig egy sebesült csoport! A többi ott maradt Plévna várfalai alatt; ők voltak az elsők, kik megrohanták a várat, ők estek el elsőeknek...

...Ugy tűnik fel ez a gyorsan változó, hosszan huzódó, tarka kép, mint egy bódító álom! A gyalogezredek, aztán a kozákok, a cserkeszek, a nehéz lovaság, ágyúütegek s újra gyalogság és végül a társzekerek raja.

Az előcsapatok már rég bekanyarodtak a Bolsája Movszkájára, a Fonlánka hidján még mindig tarkállik a katonaság.

Most megzudulnak a harangok. Most ért a sereg a téli-palota előtti óriási térre, hol a czár, a nagyhercegekkel együtt körülveszi I-ső Sándor czár emlékoszlopát.

A császár oda lovagol fiához és bátyjához, Miklós nagyherceghez, kezét szorít velük, aztán megcsókolják egymást. A hymnus újra felcsendül, Pétervár archimandritája megáldja a zászlókat s a katonaság hurráh-t kiáltva dobálja a levegőbe fővegjeit.

II-ik Sándor czár szót váltva a román és a szerb katonai küldöttséggel, valamint a tábornokokkal, végigléptet a sorok előtt, barátságosan viszonozza a

tisztelgéseket, majd hirtelen megáll a Brovjabin ezred előtt. Nézi hosszasan azokat a szánalmas, rongyos alakokat s két könnyesepp gördül végig arczán; aztán magához inté a nagyherceget és rámutatott a kis csoportra:

— Mi ez?

— Egykor a Brovjabin ezred, most — egy mozgó kórház!

— Ez hát az én kedves ezredem, melyben csak nemes lehetett tiszt? De hol van az ezredes?

— Ozman földben...

— És a tisztek?

— Csak egy van...

Erre a szóra az a könnyesepp ismét megjelent a czár szemeiben, pedig úgy tetszett neki, hogy az imént letörölte!

— Hivd ide!

A fiatal, szőke hadnagy az uralkodó elé léptetett s kardját leeresztve, felemelkedett nyergében s úgy hajtotta meg magát.

— Hányan voltatok? kérdé Sándor.

— Ezerhatszázán, sir!

— És most?

— Alig ötszázán. A többi már nyugszik!

— Tehát most nincs parancsnoka az ezrednek?

— Se több tisztje. Egyedül magam maradtam meg.

Kis szünet állott be. Szükség volt reá, hogy azalatt lecsillapuljanak a fájdalmak.

A czár ismét megszólalt:

— Mi a neved?

— Gróf Vazuloff Szergej, a Brovjabin ezred második hadnagya, sir!

— Nos hát hától fogva a Brovjabin ezred első ezredese vagy, fiam!

...És a dobok, kürtök megzendültek s felhangzott a vezényszó: „Imához! Tisztelegj!” Nyolczvan zászló hajolt le egyszerre és nyolczvan ezred katonái borultak le a földre...

S a Sándor czár emlékét megkoszo-

ruzó bronz cherub, ott fenn, a globuson állva, úgy tetszik, mintha megfordulna egy kicsit s koszoruját a katonaság felé tartaná...

II.

A nyévaparti Gagarinszkáján levő Vazuloff palota fényes ablakai messze világítottak az éjben. A korzó csendes volt, de annál pezsgőbb élet uralkodott benn a palotában.

A termekben fesztelenül mulató társaság van együtt; most ünnepelek a hazatért katonát, a legfiatalabb ezredest az egész hadseregben.

Az pedig csak hideg főbólintással fogadja a gratulációkat, mintha nem is őt érdekelnék, mintha nem is neki szólnának.

Arcán meglátszik, hogy a dicsőség, kitüntetés daczára lelke mással van elfoglalva, sokkal sötétebb képekkel.

Bátyja, Feodor hasztalan fárad, hogy

vidámabbá tegye az ifjut; nem sikerül neki.

— Hagyjátok el, szól nevetve a vendégekhez, hisz gyermek még, annyira el van kábulva, hogy nem is hiszi, hogy ő ezredes! Ha úgy tetszik, tegyünk egy sétát a kertben. Aztán egy feltűnő szépségű nőhöz fordulva, így folytatá: Nos Darinka, ön nem jön?

A nő látható zavarral válaszolá:

— Azonnal, csak shawle-omat veszem magamhoz... az est hüvös.

— Tehát lenn találkozunk! mondá az idősebb gróf s a vendégekkel elhagyta a termet.

A lépcsőről még felhangzott a vidám kacaj, majd elhangzott az is.

E pillanatban az ifju katona visszatért, ledobta magát egy kerevetre s arczát kezei közé rejté.

Tehette, hisz senki sem volt a teremben, senki sem látta, hogy a hős, ki élete megvetésével rohant az ellenség golyóözönébe, ki számtalanszor nézett szembe

a halállal, most sir, zokog, mint egy kis gyermek. Egy férfi, kinek ezredesi vállrojtjai vannak, sir!

Most zajtalanul nyílt ki a mellékajtó s azon egy nő lépett ki. A mint megpillantotta a grófot, hirtelen vissza akart térni, de midőn látta, hogy az nem vette észre, a háta mögött akart a lépcsőre osonni.

De Vazuloff Szergej e zajra visszafordult s megpillantva a szép nőt, felugrott a pamlagról s utját állta.

— Maradjon egy perczre, Ivanovna Darinka, mondá téveteg, remegő hangon. Azt hiszem, felesleges magamat bemutatnom, mi ismerjük egymást!

A nő, kit Szergej Ivanovna Darinkának hívott elsápadt, de mosolyt erőltetve, szintelen arczára, halk hangon válaszolá:

— Tudom, mit akar mondani Szergej! Oh, higye el, szorongva vártam e pillanatra. Nézzen reám s alig fogja megismerni az egykor szép Darinkát, kibe

ön szerelmes volt! Azt hiszi, nem bánkódom ön után?

— Eh, pattant fel az ifju hevesen, ön kitünően tud játszani! Nagyon jól tudja, hogy most is szép, mint két évvel ezelőtt s egy perczig sem törődött velem, nemhogy bánkódott volna miattam!

— Nem hisz nekem? Ime, ilyenek a férfiak! Nos hát, megvallom, hogy most, midőn újra látom, úgy érzem, még mindig szeretem önt!

— És bátyám?

E szóra a nő gyors, tiltakozó mozdulatot tett:

— Ő férjem. De hát mit bizonyít ez? Az az eskü, mit a Szent Izsák templomában tettem, oly elenyésző bizonyíték, hogy úgy képzelem, mintha már nem léteznék!

Itt Szergej akaratlanul felkiáltott, de a szép nő folytatta tovább beszédjét:

— És ha létezik, én megszegem azt... a sziv jogánál fogva! Ön parancsoljon szivének, tiltsa meg, hogy dobog-

jon, de az enyémet nem fogja tudni elhallgattatni! Az minden egyes dobbanásával azt mondja: csak téged szeretlek, egyedül téged!...

Szergej pedig ott állt lehanyatlott fővel, egy karszék támlájába fogózva; nem szólt egy szót sem. Azt hitte, e nővel sohasem fog találkozni, jöttének hírére elköltözik bátyjának valamelyik ukrajnai birtokára, kerüli őt, a megcsalt szerelmest... és ime, itt áll előtte, bizonyítja régi szerelmét, azt mondja: egyedül őt szereti!

Darinka ekkor leborult Szergej lábaihoz, átkarolta, könnyező szemekkel rebegé:

— Oh higgy, higgy nekem! Szeretlek! Jer, szökjünk el, hagyjuk itt Pétervárt, egész Oroszországot, menjünk külföldre... boldogul fogunk élni... higgy nekem!

Szergej lehajolt, felemelte a síró nőt.

— Keljen fel, Ivanovna Darinka. Be találnának jönni az inasok s mit gondolnak ön felől?

— Jöjjenek, gondoljanak, a mit akarnak, csak te szeress engem! Oh mondd hát, hogy szeretsz!

Az ifju lázban volt. Homloka égett, melle erősen emelkedett. A szerelem s a kötelesség ellentétes eszméi agyát megzavarták... de végre is nem birva túláradó érzelmével, így kiáltott fel:

— Szeretlek, Darinka!

Es egymás karjaiba borultak...

De a másik pillanatban Szergej kibontakozott a nő karjaiból s gyorsan az ajtóhoz sietett. Ugy rémlett előtte, mintha egy láthatatlan szellem ezt az egy szót dörgené fülébe: „Becsület!”

Aztán így kiáltott fel:

— Hallod?

— Nem hallok semmit, mondá Darinka, csak sziveinknek összhangzó dobbanását!

— Ah! jönnek a lépcsőn!

— Mit bánom én!

— A férjed!

— Oh, már nem az!

E szavakra az ifju felegyenesedett, merőn tekintett a nőre, aztán hozzá lépve, megragadta kezét és érczes, szigorú hangon mondá:

— Derevnikoff Ivanovna Darinka! Ön Vazuloff Fedor hitvese és az is marad a sirig! A mit az előbb mondtam, nem volt igaz, önkénytelenül mondtam, a percz heve csalta ki belőlem, de nem igaz! Én nem szeretem önt! És ha meg akarja csalni bátyámat, ki gyermekkorom óta szüleimet pótolja, legjobb barátom volt, tanítóm, mesterem, úgy Szergej tudni fogja kötelességét, hogy mivel tartozik annak, a kit mindenek felett szeret. Vigyázzon Ivanovna Darinka, ha csak egy szóval, egy tekin-
tettel elárulja, hogy nem szereti őt, abban a perczben meg fogom semmisíteni!

E perczben Darinka, ki eddig mozdulatlanul, lesujtva hallgatta a fiatal ember szavait, kiragadta kezét azéből, az ajtóhoz futott.

— Meg akarod ölni a szivemet? Jó

van! S egy elfojtott kiáltással felszakitotta az ajtó battant-ját.

Ott kinn pedig, a nagy, oszlopos erkélyen a vendégek élénken beszélgettek egymással.

Darinka kikiáltott:

— Jőjjenek be, uraim!

A társaság ijedten tódult be a terembe s Fedor nem tudva mire vélni a dolgot, megdöbbenve sietett nejéhez:

— Kedves Darinka, mi baja, az Istenért?

A nő először végigtekintett a jelenlevőkön, aztán férje szemei közé nézett, bátran, daczosan:

— Csak azt akarom tudtára adni, hogy nem szeretem önt! Ime, itt van a kedvesem, a ki miatt önt megcsaltam, hűtlen, becsstelen lettem, — a kit imádok!

És rámutatott Szergejre.

III.

A hajnal már derengett.

Az óriási császárváros még nem

ébredt fel álmából, az utczák néptelenek, csendeseek voltak.

A hajnali köd, mely eddig fogva tartá a Nyéva környékét, oszladozni kezdett s a kelő nap vérvörös sugarai meg- aranyozták a kazáni templom magas kupoláit.

A Vazuloff-palota is zajtalan volt, csak egy, a kertre nyíló ablakból hatolt elő a lámpák világa.

Vajjon ott még vagy már fenn- vannak ?

A kis szobában a két testvér van együtt. A kandallón csontig égett gyer- tyák állanak s a láng már belekapott a tartót övező japáni papirba s az most lo- bogva ég, még jobban szitva a félig nyi- tott ablakon betörő légáramlat által.

Szergej egy karosszékekben ül, arcát kezei közé temetve, mozdulatlanul hall- gatja bátyját, ki előtte áll a tompa, ércz- telen hangon beszél.

Az idősebb gróf egész alakján meg- látszanak az elmúlt éj izgalmai. Szürkülő

haja össze van kuszálva, szemei be vannak esve s az a daliás alak, kiről senki sem hitte volna, hogy már negyven év nyomja vállát, egy összetört, agg ember alakját mutatja.

És mégis volt ez emberben valami komor fenség, a fölény kétségbevonhatatlan jele s a ki látta volna e két férfit e pillanatban, az tudta volna azt is, hogy ez az ur most, ez parancsol, a másik csak szolgál, csak arra való, hogy vakon engedelmeskedjék neki.

— Ime, — folytatá beszédjét, e kinteljes éj elmúlt s még nem tudattam veled akaratomat. Agyam forr, nem tudom tisztázni eszméimet, működése meg van bénítva és nem tudok oly eszközt találni, mely e helyzetet kiegyenlítné s mely méltó lenne a Vazuloff névhez. De mily elégtételt vegyek — a testvéremmel szemben? Ősi nevünk két utolsó viselője karddal, vagy pisztolylyal álljon szemközt egymással és szilárd kézzel rontson a másik életére? Testvérvért ontva, hogy ne

legyen többé soha nyugalma ez életben s önön vérének rémes árnya kísérje mind halálig?...

Oh nem, ez lehetetlen!

Vagy szóljak így hozzád: Fogd e pisztolyt, eredj le a kert egyik rejtett részébe, a többit rád bízom! Tehetném ezt is. De én addig szobámban ülve, számlálva a másodperczeket, kinosan lesem, hogy mikor hallom azt a tompa dörrenést, mely egy nemesen kezdett élet összes reményeit semmisíti meg?... Lásd, szivem, mely annyi veszély közt sem dobbant meghevesebben, mint máskor, e gondolatra úgy ver, mintha szétszakadással fenyegetné bensőmet...

Szergej e pillanatban felkiáltott:

— Ne tovább, az egy élő Istenre, ne tovább!

Fedor felkaczagott erre. De az a kacaj csak még jobban gyötörte Szergejt. Tagozott, erőltetett nevetés volt az, a sziv görcsös vonaglásának kifejezése, egy agyonzaklatott lélek vad, fékvesztett hangja.

Aztán a gróf lecsendesült. Egy mély sóhajjal kezét mellére nyomta, mintha fékezni akarná a bensejében fellázadt daemont, nehogy széttépje lánczait. Ő akart ur lenni szivén, eszén, egész valóján, hisz oly nagy szükség volt reá most!

— Nézz arczomra, folytatá, leolvashatod onnan szilárd akaratomat. Könyörgésed meg nem indit, minden hasztalan! Te egy egész élet nyugalmát raboltad el tőlem, hogy pokolt varázsolj helyébe, egy poklot, mely éget, kinoz, mindaddig, míg a fájdalomak sulya alatt szivem végkép megtörik... S te még testvéremnek mered nevezni magad?...

És Fedor keze ökölbe szorult s oly mozdulatot tett, mintha öcscsére akart volna rohanni... de egyszerre leeresztette kezeit s megdöbbenve állt meg a szoba közepén, mint egy ércszobor.

Lelkében nagy változás történt e pillanatban. Az előbbi vaslélek páraszerűleg foszlott szét, hogy helyet engedjen az érző, szerető embernek, a testvérnek.

Lassan közeledett Szergej felé s megfogta annak kezét. E perczben látása elhomályosult, bizonyos ködszerű tünemény került szemei elé, mely fátyolba burkolt mindent körüle. Könnyei voltak azok, mik sűrűn omlottak alá.

— Szergej, rebegé, oh miért kellett ennek így történnie? Mily sátán sugallta neked az eszmét, mely átokként nehezedik reánk? Testvérem... fiam... nem, te azt nem magadtól tetted! De miért tetted? Egy ismeretlen hatalomnak engedelmeskedtél? De hát miért engedelmeskedtél?

És zokogásba tört ki.

A mi pedig ezután történt, az hű vonása Fedor megfejthetetlen, csodálatos jellemének.

Letörölte könnyeit s felegyenesedett. Hangja visszanyerte érzességét, szive kőkemény lett újra.

— De hát megtörtént! Változtatni nem lehet rajta, épen úgy, mint nem lehet akaratomon. Az előtt neked feltétlenül meg kell hajolnod, mert én, az ur, a meg-

torlás birája úgy akarom, úgy parancsolom !

Ekkor hirtelen megfordult s a városra néző ablakok egyikéhez ment s a függönyt félrelebbentette. Azután a közel levő asztalról felragadta az ezüst csengőt s erősen megrázta azt.

A csengetésre egy öreg kozák — fekete bársonyöltözetben, vörös inggel, mely egy cseppet sem látszott bérruhának — lépett be.

— Parancsol valamit, Fedor Alexandrovics ? kérdé.

A gróf az ablakra mutatott.

— Nyisd ki az ablaktáblákat !

Az öreg szolga, ki a grófot atyja nevére hívta s ki egész életét a Vazuloff ház szolgálatában töltötte, szó nélkül engedelmeskedett.

— Mehetsz ! parancsolá Fedor.

Egy perczig mereven nézett ki az ablakon, aztán testvérjéhez ment :

— Kelj fel ! mondá.

Az gépiesen engedelmeskedett e nagyhatalomnak.

— Jer az ablakhoz, folytatá s jól megértsd, a mit mondani fogok.

Szergej odament s az ablak támlájára dőlt.

— Nézz végig a Szergijevszkáján, szólt kemény, határozott hangon bátyja. Ott, a hol a széles ut elvesz a házak tömkelegében, túl a Tauriszi kert platánjain, kint messze a várostól, egy magas, négy emeletes szürke ház emelkedik ki, magányosan, elhagyatva. Látod?

Szergej csak fejével intett igent.

— S tudod-e, mi az?

— Tudom. A ragályos betegek kórháza, a „Karbolnica.“

— S tudod-e, mily hely az? Elmondom.

Erre Szergej oly mozdulatot tett, mintha ezt mondaná: Mit tartozik ez reánk?

Fedor megértette e mozdulatot, mert így felelt:

— Hallgass végig! Ellenvetéseidet azután is elmondhatod, habár a dolgon nem fognak változtatni.

Aztán elővette zsebkendőjét, s megtörölte párszor gyöngyöző homlokát s folytatta beszédjét hideg, szenvedély nélküli monoton hangon:

— Te, ki nem ismered honunkat, a népet, mely e roppant birodalom határai közt él, nem ismered a nyomort, az inséget sem, melyet fényes falak takarnak el szemeid előtt; nem hallod az éhezők jajszavát, mert az elvesz a mulatók vidám zaja között. Anyánk külföldi katona-intézetekben neveltetett s te csak névleg vagy orosz. Idegen hon idegen szokásai gyökereztek meg benned s azt hiszed, ha jobbágyainkat anyanyelvünkön szólítod meg, már eleget tettél hazafiságodnak? Nos hát, nem ismered önönmagadat!

Nem tudod, hogy még mi a pezsgő élet zajába temetkezünk, e hatalmas népnek több mintfelearról gondolkozik, hogyha ma megeszi kenyerét, lessz-e mit ennie

holnap? Mig te a legszellemesebb aperçuket idézed a francia költőkből, természetesen francia nyelven, addig a nép görnyed a százfelől reá nehezedő sulytól. Penészes kenyér eledele, bűzhödt, romlott levegőjü zugokban laknak... s a falusi még irigylésre méltó, mert tiszta, romlatlan levegőt szivhat... Azt még nem vették el tőle!

S a nyomor e százféle alakjai között nem satnyul-e el az ember, nem lesz-e terjesztője szintannyi betegségnek, mely nem öl gyorsan, de sorvaszt alattomosan, lassan, de biztosan.

Csak egy példát hozok fel előtted, mely azonban ékebben fog bizonyítani minden érvnél: Tudod-e, mily vidék a Percsora tája? — Elátkozott föld az, melyben nem terem meg a buza, rozs, árpa; sem a burgonya, sem semmi táplálkozásra alkalmas növény. Azaz, megnő elég magasra, de mindig zöld marad, nem hajt fejet. Aztán, midőn e hálátlan agyaghomokból minden éltető nedvet kiszivott,

mely azonban még sem elég arra, hogy megérlelje, elkezd rothadni, hogy versztekre fojtó lesz tőle a levegő.

Ezek termelésével tehát felhagytak. E helyett a bükköny egy nemét vetik el. Az nem finyás. Az megelégszik e fakó-szinü, esőben pép-gyurma, szárazban sivó homokkal. Valahogy aztán az ördög vagy Isten kegyelméből megérik, s ebből áll ki a nyomorult nép eledele: kenyere, tésztája, minden ingyencsége. De ez a növény mégis bosszut áll azért, hogy ily helyre száműzték. Lassankint oly ragályos betegséget terjeszt, mely még mindig ellentáll az orvosi kutatásnak. Hol fészkel? Mi által lehet gátját vetni? Teljesen megszüntetni? Senkisé tudja.

És az ily betegségben synylők is mind abba a komor épületbe kerülnek. Láthatsz ott maláriában szenvedőket Dobrudzsa mocsarai közül; képviselve van a lengyelországi chirzagra, a fekete himlő, a typhus, az ázsiai cholera, a viziszony, a kaukázusi „peratrix mosquita“ csipése,

mely több az egy halálnál: kinzó, menthetetlen szenvedés évek hosszú során át... Szóval minden ragály, mely valaha Pandora szelenczéből a világra szabadult. Európa összes nagy városaiban nincs annyi e fajta beteg, mint itt, a fényes, pompázó Péterváron!

És azt a komor épületet ezeknek emelte a humanitás. Kivül van a városon, kőfalak övezik, pedig nincs miért. Ur nem jár arra s a köznép már messziről kerüli azoknak hajlékát, kik már életükben poklot hordanak testükben. Még az orvos is nehéz lélegzettel megy be oda, nem tudva, vajjon nem lesz-e okozója családjá megromlásának. Mig szerette gyermekét csokolja, ki ugrálva siet atyja elé, nem-e a halált leheli ajkára. Hisz ott a levegő is miasmákkal telt!

Nos hát, ma délben a poklosok ajtaján kétférfi fog kopogni, hogy vegyék fel őket az ápolók közé... A két utolsó Vazuloff!

Szergej, ki e beszéd alatt teljes

apathiába volt merülve, most felrezzent, aztán felkiáltott:

— Bátyám! Te is azt akarod...

— Fogjuk ápolni a szenvedőket, enyhítjük kínjaikat, míg egyikünk megsza-
badul az élettől. Oh, ott könnyen oszto-
gatják a halált! Egy olyan p á r b a j lesz
az, melyben csakugyan az Isten fog bi-
ráskodni s ítéletébe nekünk vakon bele
kell nyugodnunk!

A fiatal katona elrejté arcát kezeibe
s ezt susogá:

— Oh, hisz ez iszonyu!

— Mondtam már, hogy kell vennem
elégtételt! Jobbat nem találtam, — felelte
Fedor hidegen. Most pedig menjünk reg-
gelizni, ez az álmatlan éjszaka teljesen
kimerített! (Ez az ember ily körülmények
között még az — evésre is gondolt!)

S ezzel a legnagyobb nyugalommal
távozni készült. Már az ajtóhoz ért, midőn
öccse utána rohant és utját állta.

— Fedor, kedves testvérem, könyör-
gök, hallgass meg! kiáltá gyorsan, láza-

san, miközben bátyja kezeit szorongatta. Higgyj, higgyj nekem, nőd nem bűnös, ártatlan, szintugy én is. Esküszöm anyánk hamvaira, nem csaltunk meg... adj pár napot... csak egyet... várj estig... Oh csak egy óráig, hogy bebizonyítsam ártatlanságunkat. Ne higgy vakon a látszatnak, annak az elvakult, örült nőnek!

Ekkor hirtelen felnézett Fedorra, s szemeik találkoztak. Az idősebb testvér mosolygott, s az a mosoly szive mélyéig hatott, mert azt mondta: Gyáva!

Szergej megértette e tekintetet.

Higgadságot erőltetett magára.

— Nem úgy, Fedor! Te engem félreértesz. Gyáva nem vagyok! Nézz homlokomra, az a forradás meghazudtolja feltevéseidet. Én nem magamért könyörgök, nem életemért, mely már ugyis annyiszor forgott koczán... de te érted! Mi lesz belőlem, ha téged elveszítelek? Téged, kit a világon mindenek fölött szeretlek, ki mindig védangyalom voltál... több, mint testvérem... atyám! Bocsáss meg!

Fedor kiragadta kezét azéból, aztán így szólt:

— Hogy higgyek ártatlanságukban, midőn az a... nő maga bevallotta bűnét, idegenek előtt! Eh, már közöltem akaratomat, az meg fog történni minden-esetre! A gróf ne törődjék velem s főleg ne áltassa magát. Az ön halálára éppen annyi esély van, mint az enyémmre. Menjen reggelizni, ha készen leszek, tudatni fogom.

S ezzel távozott.

Szergej megkövülve nézett utána, aztán egy székre hanyatlott.

Egy óra múlva kevéssel egymásután két zárt kocsi robogott ki a palotából.

Az egyikben egy nő ült. Fátyola eltakarta arcát s mélyen behuzta magát a kocsi sarkába.

A másikban a két testvér ült.

A kapu alatt két sorban a cselédség tisztelgett a távozóknak. — A kocsik egyike a Nikoláj pályaudvar felé vágta-

tott, a másik pedig a Szergijevszkájába fordult be, s csakhamar eltűnt mind a kettő. — A kapus bezárta a kapu szárnyait.

Az udvaron pedig két nagy szekérre halmozták fel a ládákat, bőröndöket.

II. FEJEZET.

ELŐRE A MEGKEZDETT UTON!

I.

— Ma nagyon szórakozott, Ivanovics Vladimir! Ime, alig tettem négy húzást és már sakkot mondok!

E szavakat egy ősz, nagy szakállu szojascsenNIK intézte a vele sakkozó fiatal emberhez, egy tágas, legnagyobb kényelemmel butorozott szobában.

És az öreg lelkésznek igaza volt.

A fiatal, alig huszonkétéves fiatal ember már régóta nem figyelt a játékra. Valami bus, monoton dalt füttyöl lassan, néha előveszi szivartárczáját, rágyújt egy pachetostira, de alig sziv belőle egykettőt, idegesen dobja el magától s ezt dörmögi:

— Már a cigarették is élvezhetetlenek! És újra elkezdi azt a dalt füttyölni.

— Önön a sor huzni... jegyzi meg a pap kis szünet után.

— Ah, vagy ugy! kiált fel szórakozottan Ivanovics Vladimir. Ime!

— De mit csinál? Hisz a király csak egyet léphet, aztán csak nem akarja a saját futóját elütni?

Erre a fiatal ember gyorsan összedönti a sakk-alakokat.

— Eh, nem nekem való ez az unalmas játék!

A pap elszörnyüködött.

— Unalmas? Hisz ez a játékok legnemesebbje és tudom, hogy ön is szereti; hisz már két év óta csaknem mindennap játszik egy-két parthiet velem. Mondom önnek, Ivanovics Vladimir, hogy nincs rendes állapotában. Egy hét óta levert, szórakozott, kerüli a társaságot s ugyan mondja meg, volt-e husvétkor az Ur házában? Ugy-e nem? Pedig kár volt nem

hallani az iskolás gyerektől a „Chrisztosz voszkrész“-t, nagyon szépen énekelték... Én tanítottam be őket... Önt kicserélték valahol!

— Kedves Zakár atya, ön rémképeket lát. Nem vagyok én levert, szórakozott, sőt jobb kedvű vagyok, mint valaha, és azt is bebizonyíthatom, hogy voltam templomban.

A lelkész pedig ránézett Vladimirra s szemrehányólag bólintgatta fejét.

— Tudom!

— Nos hát!

— Csakhogy nem a mienkben. Nem abban, ahol nagyatyja, ősei aluszszaák álmukat, várva a feltámadás hívó harsonáját, nem abban, melyben én kentem be homlokát a szent olajjal... hanem a szomszédos faluban, Prazodenijben, ott a hol...

Nem folytathatta az öreg tovább, mert Vladimir félbeszakította.

— És ha úgy volna?

— Ugy is van! Tudom én azt jól. Gyakran látom önt ablakom előtt elvágatni, még csak egy lovász sem kíséri. Aztán csak estefelé jön vissza. Hanem akkor már nem siet, lassan jön és lova egészen vizes. Lássa ez volt árulója! Mert lova ilyenkor nem azért vizes, mert meghajtottta, hanem azért, hogy ön a közelebbi utat keresve nem kerül föl a hidra, hanem a falu alatt keresztülgázolja a patakot. Már pedig a patakon keresztül csak Prazodevijba lehet menni. Ugy-e, hogy tudok mindent!

Azt is tudom, hogy nem a falu szépsége vonzza oda, vagy a séta kedvéért teszi meg ezt az utat. Oh nem! Ön Kolosinék kastélya előtt áll meg, hol igen szívesen fogadják. A lovász gyorsan elősiet, átveszi öntől a paripát s ön, Ivanovics Vladimir dobogó szívvvel siet fel a terrasse lépcsőin, mert ott fent egy szép leány várja meleg kézszorítással, forró tekintettel, a szomszéd falu urnője: Kolosin Olga.

A fiatal ember elpirult s zavartan mondá:

— Ugyan honnan tudja mindezt?

A pap mosolyogva válaszolt:

— Oh, de nagy tudomány is kell a kitalálásához! Tessék, ilyen a szerelmes! azt hiszi, minden titokban marad, a mit tesz. Hanem mondok én önnek valamit, Ivanovits Vladimir. Ne járjon abba a házba: ott az ördögök tanyáznak.

Most az ifjun volt a sor a mosolygásban, sőt harsányan fel is nevetett, mert olyan kómikus dolog volt előtte az öreg pápa komoly, hosszúra nyult arcza, melyre az ördög szóra a félelem kifejezése ült.

— Igaza van, Zakár atya, de csak egy ördög lakik ott: Olga; és én már eladtam e szép sátánnak lelkemet, egész lényemet és ön bizony hiába használ ördögüző szert, nem fog tőle megszabadítani, sőt én sem akarom.

Zakár atya arcza még komolyabbá vált ez utóbbi szavakra.

— Ne vegye tréfára a dolgot, Vladi-

mir! Rossz, igen rossz emberek azok, kiktől óvakodni kell. A két Kalosin testvér Péterváron él, abban a bűnfészekben, hol nem imádják az Istent, itt hagyják azt a fiatal leányt egy öreg néni oltalma alatt, a ki egész nap nem csinál mást, mint kártyázik s — uram bocsáss még szivarozik is. Hát mondja meg, mit érdemel az olyan nő, a ki egész nap szipákol! Jól van, ha már a férfiak hódolnak ennek a rossz szokásnak, hát Isten neki, de egy nő... egy vén szipirtyó! Aztán hallottam, hogy azt az ártatlan teremtetést is rászoktatta s most az is...

— Csak mondja ki bátran, az is szipákol. Hátha még látná, midőn én is ott vagyok, hogy szipákolunk hármasban! Látja, kedves tisztelendő, önnek nincs igaza, Olga nem ördög. Mert látott ön cigarettéző ördögöt valaha?

A papot egy kissé megzavarta ez a dévajkodó kérdés. Még arra is méltatta, hogy gondolkozzék fölötte s végre nagy fontosan mondá:

— Nem, azt csakugyan nem láttam. Azok az ördögök, mik a moszkvai seminariium kápolnájában a falra vannak festve igazán — nem dohányoznak. Ebben igaza lehet önnek, Ivanovics Vladimir, ámbár ez semmit sem bizoayit, mert akkor talán még a bünös emberek sem dohányoztak és lehet, hogy az ördögök a földiektől tanulták el.

Hangos kaczaj követte a lelkesz furcsa logikáját, mely még el sem hangzott jóformán, midön az ajtó megnyilt s azon egy sovány, alacsony termetű, körülbelöl tizenhét-tizennyolcz éves leányka lépett be.

Arczán a mély bánat, szomorúság kifejezése ült és nagy, sötétkék szemei közt ott volt az a ráncz, melyet a gondolkozás és a bu szokott oda vésni. Mégis e szenvedésteli arczon volt valami igen rokonszenves vonás, nemes egyszerűség, mi nagyon hasonlatossá tette a Madonna arczához. De ah, a mint megmozdult, rögtön észre lehetett venni fő hibáját.

Ballába sokkal rövidebb volt, mint a másik s ezért tenyérszélességü czipőt volt kénytelen viselni, mi korántsem leplezte el fogyatkozását, sőt még jobbar feltűntette.

Sarkig érő, aranyszőke haja alá volt eresztve s az csaknem a padlót seperte. Ez volt egyetlen ékessége, egyetlen kincse e leánynak és ő azt tudta nagyon jól. Midőn magányosan ült kis szobájában, melynek ablakai a hegyoldalt elborító fenyvesekre engedett kilátást, oda állt a tükör elé, hosszasan nézett arra a fényes lapra, mely nem tud hazudni, aztán vékony, hosszas kezeivel kibontotta haját, végig simogatta s egy mély sóhajba tört ki:

— Istenem! miért adtad ez ékességet nekem, a nyomorult teremtésnek? Mi hasznát veszem én ennek? Miért nem ajándékoztad annak, kinek szépsége is van!

E szegény, nyomorék, de rokonszenves leány nem tagja, sem rokona a Derenikoff családnak, hol most él.

Mintegy tizenöt évvel ezelőtt, az akkor még javában világát élő Derevnikoff Iván grófnak nagy szenvedélyét képezték a lovak. Ha kocsin ült, világért sem engedte, hogy a kocsis hajtson, hanem ő vette a kezébe a gyeplőszárazakat s rövid öt percz alatt csakugy szakadt a lovakról a tajték.

Ez időben történt, hogy a kerület kormányzója, egy nyugalomba helyezett tábornok, a székvárosból vadászatra rándult le Nádosniba, Derevnikoff gróf birtokára. A földesur természetesen maga sietett vendége elé, a mintegy másfél órányira eső vasuti állomáshoz. A mint örületes vágtatásban a faluba értek, a hátul ülő kocsis hirtelen a gróf kezében levő gyeplőhöz kapott s abban a pillanatban az első párból a nyerges ló felágaskodott, és tova ragadta a kocsit. A gróf csak akkor tudta meg, mi történt, mikor nagynehezen le tudta csillapítani lovait.

Az utca porában egy kis gyermek,

apátlan, anyátlan paraszt lányka játszott s ezt gázolta el kocsija. A kocsis csak az utolsó perczben vette észre a kicsit, de már késő volt figyelmeztetése. Szerencsére a lovak kikerülték s csak az egyik kerék ment keresztül lábán.

E kis leány ugyanazon sánta, vézna teremtés, kit a gróf könyörületből magához vett, felneveltette s azóta itt él a kastélyban, jó bánásmódban részesülve, mintha a családhoz tartoznék. Neve Tatyána; csak így egyszerűen, mert apja vagy családja nevét senki sem ismeri.

A mint ez a szánandó lény a szobába lépett, a fiatal gróf feléje fordult és sértő, éles hangon kiáltá oda:

— Nos, mi kell, te kis egér?

A leány megzavarodottan állt meg az ajtónál s lesütött szemekkel babrált köténykéjének fodrával.

— Mi az? mondá még durvábban Vladimir, megnémultál? Te nem szoktál bejönni a férfiak szobájába! Mit akarsz?

Tatyána kis szünet után lassan, akadozva felelé:

— Azt jöttem tudatni önnel. Ivanovics Vladimir, hogy huga megérkezett Pétervárról.

Vladimir felugrott az asztaltól nagy szeleburdi módon, minek az lett a következménye, hogy a cognacos poharakat, sakktáblát, figurákkal mind a papra dönté.

— Mikor? kérdé örömmel.

— Alig egy negyedórával ezelőtt, hebegé Tatyána.

— És ezt csak most tudod nekem mondani te... te sánta ördög!

A leány erre még jobban összereszt s alig hallható hangon viszonzá:

— Bocsánat, de én is úgy megörültem váratlan megérkezésén, hogy szinte elfeledtem... Bocsánat!

De Vladimir már az utóbbi szavakat nem hallotta... hol járt már ő akkor!

Tatyána, vagy pedig a mint a háznál hívni szokták: Tyana, a midőn az ajtó becsapódott az ifju gróf után, oda

bicczegett a lelkészhez, letérdelt előtte s fejét annak keblére hajtva, rebegé :

— Egy nyájas szava, egy szelid tekintete sincs számomra !

II.

Dárinka csakugyan megérkezett.

A hütlen, elkergetett asszony az apai fedél alá menekült.

Kint ült a nagy verandán, atyja és bátyja között, míg az amerikai padon Tyana és Zakár atya foglaltak helyet.

Vig volt, folyton nevetgélt, arcza üdőbb volt, mint valaha. Alig győzött felelni bátyja kérdéseire :

— Miért nem tudósítottál jövedeled felől ?

— Ah, ez férjem eszméje volt. Azt mondta, mily pompás mulatság lesz meglepni titeket !

— És Fedor miért nem jött el ?

— Őt Zelinszki herczeg hívta meg vadászatra, szimbirszki birtokára. De pár

hét malva utánam jön. (Mi fog történni addig !)

Most az öreg gróf szólalt meg:

— Mégis különösnek találom, hogy nem kísért el legalább az öcsce.

— Bocsásd meg, kedves atyám, válaszolá Darinka nevetve, de ezt a kegyet én kértem ki tőle. Oh, mily élvezetes magányosan utazni, minden felügyelet nélkül!... Aztán meg Susanne kisasszony velem jött.

— A társalkodónőd? No, abban meg épen nem bízom. Sohasem láttam ennél szelesebb, meggondolatlanabb franczia leányt. Miatta ugyan akárminő szerencsétlenség eshetett volna rajtad.

Darinka erre felugrott s a legnagyobb gyöngédséggel csókolt kezét atyjának:

— De hát nem történt semmi bajom. Ime, itt vagyok köztetek, a kiket annyira szeretek!

És egy elkényeztetett gyermek nevélyével simitgatta atyja ősz szakállát és nevetett hozzá folytonosan.

Csodálatos! Mintha e nő nem ugyanaz lett volna, ki egy nappal azelőtt oly botrányt csinált a nyévaparti palotában, kitette magát az egész világ megvetésének, nyiltan bevallotta, hogy megcsalta urát, hűtlen, becsstelen lett!

S ez az asszony, kit férje elűzött magától, elkergetett mint egy kóbor ebet, ez az asszony most itt van, szemébe mer nézni atyjának, vig, mosolyog, és arczá-
nak egyetlen egy izma sem árulja el, hogy mily vihar dul keblében, meg se rezzen, midőn férje nevét hallja. Sőt lelkesedéssel mondja el, mily hős az ifju Szergej, mily jól mulattak tegnap este az ünnepen, melyet az ő tiszteletére rendeztek. A csár maga nevezte ki ezredessé. Erről aztán áttért a bevonulásra. Élénk színekkel festette a fényes katonai ünnepélyt, hogy mily lelkes fogadtatásban részesültek a csapatok... a harangok zugtak, az emberek mily frenetikusan éltették a sereget... Mindent, mindent elmondott s még azt is megemlíté, hogy

férje hányszor csókolta meg a pályaudvarban s hogy integetett neki kendőjével, midőn a vonat kirobogott a perronról.

S mindezt ez a csodálatos nő oly fesztelenül, annyi jó kedvvel beszéli el, mint a kit semmi gond, bánat nem zavar, boldognak érzi magát. Nem fárad bele szerepébe, nem esik ki belőle, a valót egyetlen szóval, egy mozdulattal vagy tekintettel sem árulja el.

De mindezen művészi színlelése dacára sem tud gondolkozni. Egy perczre sem jut eszébe, hogy meddig üzheti ezen ámitását s hogy lehetetlen örökre titokba burkolni azt a tényt, melyet talán (vagyis bizonyosan) már egész Pétervár ismer s a salonokban most egyébről sem foly a szó-beszéd, mint az ő „legujabb botrányáról”. Ő az egész főváros gunyának, megvetésének célpontja s az lesz még egy pár napig — aztán az egész eset feledésbe merül, senki sem tartja méltónak, hogy vele foglalkozzék. Egy bukott nővel több vagy kevesebb — s azzal vége!

És ő mindezt nem tudja, vagy legalább nem gondol reá. Huzza csalfa szerepét, a meddig lehet, a többi aztán nem az ő kezében van, hanem a sorséban. Jőjjön, a minek jönnie kell. Ki gondolna a „holnappal“, midőn még a „ma“ tart?

A beszélgetést kocsizörgés szakította félbe, mire Darinka felugrott, kisietett a lépcsőre és lenézett a kanyargó utra, melyen egy négyes fogat robogott a kastély felé.

— Vendéget kapunk! kiáltá harsányan és kezeit ernyő gyanánt szeméi fölé tartá, mereven nézett a koci felé, hogy megismerje a bennülőket. Aztán vidáman kaczagott fel:

— Ah, hisz ez Petrovics Sándor! No lám, mintha csak tudná, hogy megérkeztem, elsőnek siet hódolatát kifejezni. Tíz percznyiről is megismerem vérvörös nyakkendőjéről. Oh, ezek a country gentleman-nek!

Alig hogy kimondá ez utóbbi szavakat, a négy tüzes mén által vont könnyű

kocsi már megállt a porondos udvar szőkökutja előtt. A kocsin, a kocsison kívül csak egy, körülbelül harmincz-harminczkét éves férfi ült, ki alig tudta a toporzékoló lovakat lecsendesíteni.

— Szállj le, Pántelej, fogd meg a zablát, nehogy valami galibát csináljanak ezek az ördögös gebék. Aztán fogj ki, jártasd meg őket, félóra mulva adhatsz nekik vizet; a szénára vigyázz, hogy nedves ne legyen, meg hogy lámpavirág ne keveredjék közé. Zabot ne adj nekik, mert éjjel megyünk haza s még belefordítanak valami árokba, —mert hiszen ezek a mi országutaink!.. De főleg arra ügyelj, hogy a „Ruszáлка“ meg ne harapja a „Grisette“-t... Hohó... psz! (Ez utóbbi a lovaknak szólt.)

Az ujonnan érkezett ur mindezt egy szuszra darálta el, miközben Pántelej, a kocsis, a lovak elé állt s csitítólag pisszegett azoknak s homlokukat vakarta.

Az uraság pedig leszállt a csaknem emeletes magasságu angoi kocsiról.

Petrovics Sándor, mint Darinka nevezte, nem sietett fel azonnal a verandára, hanem a lépcsők alá ment, valami fontos ok miatt.

Itt elkezdett zsebében kotorászni, kivett onnan egy bagariabőrbe kötött tüköröt és kefét, levette a tiroli kalapját, kaczerán bele mosolygott a tükörbe, miközben gondosan kétfelé választott haján minden egyes szálát megigazitott, lekefélt s füle fölötti hunczutkáját előre fésülte, úgy hogy olyan volt, mint a bokros paripáknak a szemellenzője.

Mikor aztán ezzel készen volt, a bajuszra került a sor. Hátra nyult, kabátja hátsó zsebébe, onnan pedig egy ezüst tégelyt ránczigált ki s tartalmának segélyével bajuszát kunkorgóssá varázsolta. (Megjegyzendő, hogy haja, bajusza lenzőkeségű volt.) Most a nyakkendőre került a sor. A kis tükröt egy kőrovatkára illesztette, de miután így alacsony volt, le kellett kuporodnia s úgy hozta kifo-gástalan rendbe a rikitó vörös selyem

nyakkendőt, olyan széles csokorra huzogatva szét, hogy egy tányér sem tudná eltakarni.

Aztán megint a hátulsó zsebekben kotorászott s onnan egy pár ujdonat-uj, téгла színű keztyű került elő. (Tükör, kefe, fésű, bajusz-pedró, keztyű mind más-más zsebből huzatott ki.) Csaknem egy negyedóra telt bele, míg a szűk keztyűt fel tudta erőszakolni ujjaira s mikor fenn voltak, egy keztyűgombolót vett elő (ezt is természetesen más zsebből), mivel aztán nagy kecsesen begombolta csuklóján azt a vörös jószágot. És ekkor történt meg vele az a malheure, hogy balkezén a keztyű ropogni kezdett és impertinensül végigrepedt.

Petrovics Sándor ur csak ennyit sziszegett mérgében :

— Oh, az a kötnivaló keztyűs, tönkre tett !

Hanem hát a bajon már nem lehetett segíteni. A kezein hagyta, mert

csak nem mehet pusztá kézzel uri társaságba?

Egyszerre meghökkent:

— Jaj, majd elfelejtettem! mormogás és megint csak előkerült valami: egy parfum-ös flacon. (Ennek a jobb nadrágzsebében volt a helye.) Azzal aztán irgalmatlanul összeöntözte magát s jutott belőle bőven a zsebkendőnek is. Ezt aztán két ujjával fogva, míg a többi hármat messze eltartá társaitól, nagy grandezzával orrához emelte s mikor megszagolta — csaknem a falhoz dült:

— Oh, én boldogtalan, mennyi kalamitás! Tessék! „Jockey club“-féle parfum-öt hoztam magammal, pedig „Rezedavillat“-ot akartam!

De hát ezen sem lehet változtatni s a nagy férfit is belenyugodott hősiesen.

Végre is a lakkezipőkre esett tekintete, melynek felső része sárga szarvasbőrből készült; azt azután egyenkint megtörölte nadrágjába, mikor ezzel készen

volt, a nadrágját verte le puha kalapjával legvégül pedig a kalapnak adta vissza előbbi formáját, kaczkiasan becsapva közepét és műértően félig jobb oldalra billentve tette fel fejére.

Arczán mosoly játszott, mikor végig nézett magán és nagykoczkás szürke ruhájáról pár pelyhet távolított el, szintén két ujjal. — Még egy rántás a manchetten, hogy azok arasznaira kilátszottak... Aztán büszkén került a lépcsőkhöz, egy legujabb couplé-t fütyörészve halkan.

Felnézett a verandára s azonnal észrevette Darinkát. Megállt. Ah, az! dünynyögé orrhangon, miközben aranyzinoron függő monocle-ját egy hatalmas grimace kíséretében — mely becsületére vált volna akármilyen orang-utangnak is — balszemére vágta s négyesivel ugrált fel a lépcsőn.

Mintha a többiek nem is léteztek volna előtte, Darinkához sietett és meghajtotta magát. Hanem hát ez a meghajtás is különös módon történt.

Petrovics Sándor a szép asszony előtt hirtelen felkapta e levegőbe hátra felé a bal lábát s a jobbnak hegyére biczczenve, egész felső testével előre hajolt, úgy hogy tartani lehetett attól, hogy menten orra bukik; míg lábaival e műveletet hajtotta végre, balkezeivel gyorsan lekapta kalapját, a jobbot pedig kéyszorításra előre nyújtotta. (Legalább mig kezét fogott, a ballance-ot fenn tudta tartani.) Ezekkel egyidejűleg meg is szólalt:

— Ah, ah, Ivanovna Darinka, mily szerencse, mily szerencse! Engedje meg, hogy jó barátai közül én üdvözölhessem először itt, ebben a nyugalom hónapban. Hogy van? Hát férje? Ő is itt van, vagy csak maga jött? No, ez igazán szép, hogy meglátogatja a jó falusiakat!

Itt hirtelen eszébe jutott Dragomiroff Petrovics Sándornak, hogy keztyűje ketté van repedve, s gyorsan eldugta kezét kabátjának két gombja közötti nyílásba, s úgy folytatta a társalgást.

— Tehát csak egyedül jött? Így még

jobb, mert most „szalmaözvegy,” az udvarlás tehát meg van engedve és élni fogok e szabadalommal.

Darinka leereszkedően mosolygott reá.

Dragomiroff ur aztán, tudva az illetet, először is az öreg grófhoz ment s kezét szoritott vele.

— Apropos Sztépanovics Iván, mondá, tegnap kaptam Pétervárról egy tuczat új piquet kártyát, felét szivesen átengedem.

Majd Vladimirhez fordult:

— Servus Mirja! Hát te hogy éled világot? Mit csinál a szép Kolosin Olga! S ekkor kihuzta repedt keztyüs kezét kabátja alól, s megfenyegette vele az ifjut: Ej, ej, te vén kópé, te don Juan! Aztán megint csak visszadugta hirtelen s most már dühös lett a feledékenységre. Végre is, nehogy még észrevegyék azt a „compromittáló” keztyüt, lassan lehuzta és a bajuszpedrös zsebbe gyümöszölte. Ugy érezte, hogy egy lidércnyomástól szabadul meg azzal.

Utoljára maradt Zakár atya. Ezzel

nem fogott kezét, csak meghajtotta magát mélyen. (Nem úgy, mint előbb, hanem összetett lábakkal. Az előbbi ballet pose-t csak nők előtt szokta produkálni.)

A pápa pedig, a mint e kikent-kifent divatbább elfordult tőle, ezt sugta Vladimirnak :

— Kiállhatatlan egy szélkelep !

Alig öt percz múlva egy inas jelenté, hogy az ebéd tálalva van, a társaság tehát bevonult a tágas, ódon ebédlőbe, melynek falait a Derevnikoff család őseinek arczképei borították.

Ott függött kopott, százados aranykeretben a család alapítója : Koribrodasz, ki Ruzik fejedelem kincstárnoka volt. Nikoláj, ki felkézzel fojtotta meg az Iván czár életére törő vadkant, továbbá Ottomár, kit ármánynyal részesévé tettek egy összeesküvésnek, mely Nagy Péter ellen irányult, de feltámadva lelkében az uralkodóért való szeretet, kiragadta a mit sem sejtő czár kezéből a mérgezett borral telt serleget s felhajtá azt.

Ott van a többek között a szép Dimitri is, kinek hét falut hétezer jobbágygal ajándékozott Katalin czárnő egy jól tánczolt mazurkáért.

A melyik hadvezér volt, az pánczélt viselt és sisakot s a kép rááján fel vannak vésve a győzedelmes csaták nevei; a ki államférfiu, az könyvekkel megrakott asztal mellett ül, vagy pedig iratsomagot tart kezében. Ezeknek testét hosszú, fekete kaftán borítja: tisztelet nekik! (A kik sem katonák, sem politikusok nem voltak, azoknak sisakot is, könyveket is festett a piktor.)

A nagy, masszív tölgyfaajtó felett pedig, melyet remekművű czifrázatok díszítenek, egy repedezett olajfestmény függ: egy kék ruhába öltözött, alig tizenhét éves leány, fején a nemzeti fejdíszszel, a kokosnival. Ez Nagyesda, ki a Volgába ölte magát szégyenében, mert Potemkin herczeg a kulcslyukon megleste, a mint fürdött.

Erre a képre nézz fel, Derevnikoff

Ivanovna Darinka — ha mersz, s jaj neked, ha összehasonlítod magadat vele!...

Asztalhoz ültek. A főhelyet a családfő foglalta el, jobbán Darinka ült, balján Zakár atya, ki megáldotta az asztalt, mikor helyet foglaltak. Darinka mellett pedig Dragomiroff Sándor ült, erősen fel-fogadva magában, hogy életre-halálra udvarol a szép nőnek. Ott, a nagy asztal végén pedig Tatyána nézegetett szokott félénkséggel.

Darinka első poharát is — férjére üritette:

— A legjobb, a legszeretetreméltóbb férj egészségére!

— Éljen, éljen! dörgé utána Petrovics Sándor lelkesülten.

...És itt senki sem tudja, még maga a nő sem, hogy mig mulatnak, addig ott a zsibongó Pétervár egyik elhagyatott helyén, a ragályosok kórházában a két testvér, Vazuloff Fedor és Szergej azzal foglalkoznak, hogy egy halálra szánt szerencsétlent adjanak vissza az életnek,

megvetve a halálfélelmet ápolják azt, inkább elrabolják maguktól nyugalmukat, csakhogy azé mentve legyen, csakhogy az legyen mentve!

Itt a poharak csengése, — ott a haldoklók kinos nyögése.

...És az a régi, ócska kép, ott az ebédlő falán, oly megvetőleg, oly szánalmasan tekint alá epigonjára...

III.

Éppen az estiimát kongatta a völgyben fekvő kis falu harangja, midőn vége volt az ebédnek a kastélyban.

A gesztenyefák közül kikandikáló házikókra már az esthomály borult, a magasabb helyen épült urasági lakot pedig a hegyek mögé buvó nap utolsó sugarainak bibor fényével vonta be.

A társaság szétoszlott. Az öreg gróf Zakár atyával épp most ült le piquet-ezni, Vladimir kiment a verandára czigarettezni, Darinka pedig zongorához ül és egy

Mendelssohn ábrándot játszik. A zongora fölé hajolva Petrovics Péter ur gyönyörködik játékában.

— Ah, Ivanovna Darinka, mily szép az est! mondja ábrándozó hangon, mely egyáltalában nem állt jól neki.

Darinka csak a fejével intett igent, aztán átesapott egy orosz népdalra, melynek szövegét Zsukovszkij írta.

Dragomiroffnak még a monocle-ja is leesett szeméről, úgy el volt ragadtatva a grófné játéka által s nem győzte a felkiáltásokat:

— Ah, ah! Nagyszerű, magnifique... ne hagyja abba, folytassa kérem, oh, folytassa! Brava, brava!

A szép asszony ehhez is csak mosolygott s ki tudja, ezalatt mire gondolt?

Egyszerre csak, így szólt Dragomiroffhoz:

— Mondja csak mon chér, volt maga valaha szerelmes?

A vörös nyakkendős ur hirtelen fölkapta szemüvegét, közelebb hajolt Darin-

kához s lágy, érzelmet affektáló hangon válaszolá :

— Most is az vagyok, madame !

— És ugyan kibe ?

Dragomiroff nagyot sóhajtott és nem felelt egyenesen a kérdésre, hanem azt mondá :

— Emlékezik még, grófné, svájcki utazásunkra ? Genfben találkoztunk.... oh, akkor még nem hívták Vazuloff grófnénak !

Darinka feleletül az „Alpesi kürtöt“ kezdte játszani.

Dragomiroff Sándor felkiáltott :

— Emlékszik, csakugyan emlékszik ? Nos, hát akkor ne kérdezze, kibe voltam szerelmes !

— Oh, hogyne emlékezném, folytatá a grófné, miközben lassubb ütemben zongorázott; szemeit felemelte a terem boltozatára s elmélázva mondá :

— Ah, azok szép idők voltak ! Esti csónakázás, holdfénynél a genfi tón, a Lemanon... Ön ott ült mellettem, a kis

Tjana pedig lábaimnál. Együtt hallgattuk a néma éjben, mint szól a pásztorsip a hegyoldalban, melybe csak az evezők locs-csanása vegyült... ezernyi gyöngyszemként peregve le róla a vízcseppek, a mint a hold beezüstözte... és az a balzsamos levegő... ah... És ön csakugyan szerelmes volt belém?

Erre a szóra Petrovics Sándor nagyon közel akart jutni a grófnéhoz, de szelességében nem jutott eszébe, hogy a zongora szöglete közte van és akkorát lökött a hangszeren, hogy a szép asszony keze éppen két octávéval feljebb jutott.

— Hisz most is csaknem örült vagyok, ha látom!

— Hát akkor miért nem kért meg?

— Merhettem volna-e? Mi is vagyok én? Egy egyszerű földbirtokos, minden név nélkül, pár ezernyi deszjatin földdel... és ön, Derevnikoff grófnő... ősi család, nagy név, gőgös aristokrata... beláthatja, hogy nem igen lett volna reménységem megnyerni kezét...

Darinka már nem játszott. Szemei folyton Dagomiroffra voltak szegezve, aztán elpirulva (ez is komédia volt?), halk hangon mondá:

— Gyáva volt!

Oh, ez az egy szó Dragomiroff Sándornak arczába kergette a pirt. Szive hevesen lüktetett s érezte, hogy mint járja be egész testét az a bizonyos villamos áram, mely pezsgésbe hozza vérét; elhomályosult előtte minden, csak „ő“ vált ki az árnyból, azzal az édes, sokat mondó szóval az ajkán.

Legalább ő előtte az az egy szó többet ért minden vallomásnál s szentül meg volt győződve arról, hogy e nő szereti, imádja. (Nem is csoda! gondolá magában.)

Még fel sem tudhatta fogni egész valójában Petrovics Sándor ur e „gyáva“ szó értelmét, az a kísértő daemon újra megszólalt:

— Most nem beszélhetünk nyugodtan; nagyon feltűnő volna, hanem egy félóra múlva jöjjön le a parkba. A hol a

nagy platánsor véget ér, a csermely hidjánál várni fogom.

Jaj, mekkorát dobbant e szavakra az a kis husdarab, ott a nagy, kék-sárga koczkás kabát alatt! Dragomiroff oda-szorította erősen mind a két kezét, nehogy még avatatlan fülek meghallják azt a nagy, mellkast döngető dobogást. Alig tudta kilehelni (a szó teljes értelmében: kilehelni) ezt a pár szót:

— Ott leszek... idol mió... mon ange!

Darinka felkaczagott erre. Nem azért, mert olyan nevetséges hangon mondta ezt a pár idegen szót Petrovics Sándor, a min igazán lehetett volna nevetni, hanem azért, hogy a salonban levők azt higgyék, hogy valami ártatlan tréfán mulat olyan jól. A valóban komikus válasz miatt lett volna annyi simuláló tehetsége, hogy nevetését elfojtsa. A „country gentleman” félszepségein kinevetheti magát akkor, ha egyedül lesz.

Pár percz mulva aztán felkelt, kezét

nyújtott a még mindig ámuló szőke urnak és hangosan, hogy mindenki meghallhassa, ezt mondá:

— Kissé fáj a fejem... aztán az utazás is bágyadttá tett... lefekszem. Isten önnel, Petrovics Sándor, reménylem, míg falun leszek, meglátogat?

Dragomiroff csak hunyorgatott apró, savószin szemeivel: Értem! Aztán tiszteltteljesen lehajolt, megcsókolta a grófné kezét.

Darinka köszönt atyjának, ki még mindig kártyázott a pappal és távozott.

— Mily győzelem, pompás, nagyszerű! mondogatta magában az ujdonsült szerelmes örömében csaknem tánczolva. Aztán, mert itt bent szinte szédült a feje, kiment szabad levegőt szivni a verandára, Vladimirhoz, ki egy igaz szerelmes ember szokott mozdulatlanságával bámult bele a sötét éjbe.

Dragomiroff odaült mellé, cigarettre gyújtott s megkínálta a fiatal embert is. Az alig látszott észrevenni e szélkelepet.

— Hát téged mi lelt, Mirja? A helytt, hogy résztvennél a társaságban, elvonulsz egy sötét zugba, hol bátran pofon üthetik az embert s még hozzá meg is kérdezheti, hogy: ki az?... Szóltál valamit? Nem? ...Hát a négy deresemhez mit szólnsz? Hatezer rubliért vettem Nyizsnei-Novgorodban. Ugy-e szépek?... Mi?

Petrovics Sándor nem kapott feleletet kérdéseire, hiába várt reá.

— Jól van no! dörmögé duzzogva ilyen a szerelmes, mind bolond!

Aztán felkelt s halkan dudolva le-sietett a lépcsőkön s csakhamar eltűnt a fák között, honnan még felhangzott egy régi, dnyepervidéki népdal utolsó sorai:

„Ti nye péj kony, iz rucsjá vádi,

Iz rucsjá kraszna gyevicza umivalaszjá.“

—————
 —————
 Darinka pedig ezalatt szobájába ment, fejére csipkekendőt borított, aztán végigment a hosszú folyosón, felnyitotta óvatosan a kastély hátulsó ajtaját és

a nélkül, hogy valaki meglátta volna, ki-
osont.

— Eh, elébe akarok nézni minden
eshetőségnek! Veszteni valóm úgy sincs
már, tehát előre! gondolá magában, a mint
a park fái közé lépett.

...És nemsokára a keleti láthatár
világosodni kezdett, mind jobban, mind
fényesebben, a sötét égbolt világos kékbe
szűrődött és a jegenyefák bánatosan zizegő
folyton rezgő levelei között kibukkant a
fogyó hold halvány bágyadt képe.

IV.

A kis Tatyána ebéd után nem ve-
gyült a társaság közé, mely reá nézve
semmi élvezetet nem nyújthatott. Sokkal
jobban szerette a magányt, hol egyedül
lehetett gondolataival, nem háborgatta
senki.

Tudtán kívül mizantrop volt a nélkül
okot talált volna rá, hogy miért az. Ke-
rülte az embereket, keveset beszélt s ha

kérdezték, úgy tudott felelni, hogy az semmikép sem adott viszont kérdésre alkalmat.

Egyedüli szenvedélye, mely korán sem illett hozzá s igen csodálatra méltó egy gyenge leánytól: az orvosi tudomány volt. Üres óráit, rendesen a könyvtárban töltötte kedvencz könyvei s anatómiai képekkel halmozott asztal mellett.

S vajjon mi adhatott alkalmat e hajlam felélesztésére e komor jellemű, magába zárkózott leánynál?

Egy véletlen.

A könyvek között egyszer Byron munkáit kereste s egy anatómiai füzet akadt kezébe. Lapozgatni kezdett benne s fogékony elméje tápot nyert a sok csodálatos és eddig előtte ismeretlen dolgok által. És Byron el lett feledve, helyét elfoglalták Aesculap igéi. A „Chilloni fogoly“ vagy a „Korzár“ megmaradtak előtte költeményeknek, semmivel többeknek, melyeket élvezettel olvas el, de most már képzelmét nem voltak képesek lekötni.

Jobban érdekelte, hogy tudja-e min-

den izmát az emberi testnek, a galeo aponeurotica cránii-tól kezdve a regis plantazis-ig; tudja-e eredetüket, alakjukat és hol egyesülnek más izmokkal, vagy hol vesznek el. A szikra tehát kipattant s csodálatos módon alakította át e leányt. Ha például nevettek előtte, komoly arczkifejezéssel mondá:

— Ezt a hasizmok rángása okozza!

És ha a család tagjai közül valamelyiknek kisebb baja volt, ő nem késett szobájába siétni kis gyógyszer-tárához s csakhamar hozta a fejfájás, láz, hideg borzongatás elleni szereket.

— Ebből ennyi adagot vesz be, s ha nem használ, meg fogjuk kettőztetni, — mondja komolyan.

Minden szerdán fellátogatnak hozzá a faluból a betegek s ő valósággal védangyala azoknak. Ha valamelyik pór az erdőn elvágta kezét, oly müértőleg bonyálja karbolos vattával, vagy arnicával, hogy egy orvos se különben. És mily hálasan csókolják kezét e szegény emberek:

Az Isten tartsa meg számos évekig a doktor kisasszonyt! szokták mondani.

Nos hát, egy oly lénynek, kinek ilyen nemes és komoly passio-ja van, hogy tudott volna tetszeni az a társalgás, melyet Dragomiroff nyújt, vagy Darinka, ki folyton francziául beszél s mint mondja, azért, mert nem akarja száját elcsufítani az orosz szók kiejtése közben.

Inkább lement az óriási kiterjedésű parkba sétálni, Néróval, egy nagy, fekete uj-foundlandi ebbel, mely hűséges kísérője volt, bármerre ment.

Gondolkozva haladt a széles utakon s midőn keresztül ment a csermely hidján, háta mögött beszéd hangjai ütötték meg fülét.

— Kik lehetnek itt ily későn? gondoló magában s megfogta Néró nyak-övét, magához vonta s halkán lépdelt közelebb a beszélgetőkhöz, majd megállt egy bokor mögött, mely elválasztotta őt azoktól.

A bokor lombjai közül a holdfénynél egy fehér ruhás alakot pillantott meg a

padon, mi kíváncsiságát még jobban felébresztette. Rejtekhelyéről mindent tisztán hallhatott:

— Nos, kételkedik még szerelmemben?

— Egy pillanatig sem!

Tatyána alig birta visszafojtani felkiáltását. Azonnal felismerte a beszélőket: Darinka és Dragomiroff!

A beszélgetés tovább folyt:

— Lehetetlen kiállanom tovább, Petrovics Sándor, én nem szeretem a grófot, elviselhetetlen kin az együttlét vele s im, könyes szemekkel kérem önt, szabadítson meg e helyzetből!

Dragomiroff ezt felelte bambán:

— De hogyan?

Darinka felnevetett:

— Ön kérdezi ezt, ön, a férfi, kinek bevallottam mindent, karjaiba dobom magam: ime, szeretlek, tégy velem, a mit akarsz, csak szabadíts meg e gyűlölt embertől, tied vagyok! És ő azt kérdezi: hogyan?...

— Valóban — felelé szakgatottan Dragomiroff, kinek hangján észre lehetett venni, hogy nem ily győzelmet várt, az neki nagyon is sok — akárminth gondolkozom, nem tudok módot találni, hogy...

— Jól van, megmondom én, vágott szavába Darinka idegesen. Nekünk el kell szöknünk innen!

— Szökní? de grófné, mit mondana hozzá az apja és férje?

— Ejh! Fogja-e kérdezni a börtönből szökő rab, hogy mit fog mondani felügyelője, ha hült helyét találja?...

Itt Darinka hangja megtört, elérzékenyülve, mintha könnyek között mondaná, beszélt tovább:

— Ön nem szeret!... Végighallgatott, mert lehet, hogy ez önt mulattatta s miután visszaélt egy szegény, szerencsétlen nő bizalmával, gyáván meghátrál... oh, mily boldogtalan lettem!

— Hallgason, Darinka, valaki meghallhatja! Ön félreértette szavaimat s engedje, hogy magyarázatát adjam. Én

csak a jó hadvezér példáját követem, ki a vesztett csatára is gondol... Ne sirjon hát, hisz tudja jól, hogy szeretem s képes vagyok minden áldozatra... Hát ha szökés nélkül is lehetne segíteni a dolgon?...

Ez utóbbi szavakra a grófné felugrott a padról s távozni akart:

— Ön a mellett, hogy gyáva, még együgyű is!

Dragomiroff megkapta gyorsan a nő kezét s leülésre kényszerítette.

— Darinka! Ily szavakat hallani az ön ajkairól? Nem, ezt nem tudom elviselni és fényesen be fogom bizonyítani, hogy sem gyáva, sem együgyű nem vagyok s hogyöntmindenek fölött szeretem!... Hová vigyem önt? tette hozzá aztán hal-
kan, mintegy félve e szavak kimondásától.

Ugy látszott azonban, a grófné még nem igen érzé magát biztosítva, mert még sokáig engedte a férfit beszélni, ki mind jobban belezavarodott s alig tudott egyebet hebegni: Szeretlek... szeretlek... szökünk... elmegyünk messzire, akár

Amerikába, ha úgy kívánod... csak te is szeress engem!

Mikor aztán látta, hogy Dragomiroff komolyan belelovagolta magát a szökés eszméjébe, önfeledten borult reá s átka-
rolták egymást.

Tatyána egy fának támaszkodott s ezt susogta:

— Alávaló gaz! Becstelen, becs-
telen!

Egy pillanatig arra gondolt, hogy közējük ront, de még idején legyőzte fel-
indulását; nem mozdult s arcát kezei
közé rejté.

Ekkor a kutya szabadon érezte ma-
gát, egy lépést tett s a bokor megrezdült.

Darinka ijedten kiáltott fel:

— Valaki van itt!

S felállt, hegy megnézzé. Tatyána
már-már a felfedezés veszélyének volt ki-
téve, de szerencséjére Dragomiroff közbe
szólt:

— Ugyan ki lehetne itt ily időben?...
csak képzelődtél! Jer, ülj le, így, közel

hozzám, hajtsd fejedet vállamra, így, így, ma chére, és mondd szeretsz?

— Imádlak!...

...És a grófné részére meg volt nyerve a játék. Mert csakis ez egy ut vezethette ki abból a labyrinthból, melybe azon végzetes este jutott.

Darinka sokkal okosabb nő volt, mintsem be ne látta volna azonnal, hogy ez örültséggel határos volt tette, midőn egy társaság előtt, férje jelenlétében úgy mutatta be Szergejt, mint kedvesét. De hát mi indította mindezekre? Erre ő maga sem tudott felelni. Valami ellenálhatatlan vágy kapta meg akkor, mikor Vazuloff Szergej oly hőiesen ellentállt neki, kit egész Pétervár körülrajongott s bármelyik nagyherczeg szívesen vetette volna magát lábaihoz. Ő meg akarta bosszulni a hiuságán ejtett sérelmet. A nő, nem, ennél több: a szép nő, ki ellenállhatatlannak hiszi magát, támadt fel benne s esztele nélkül, botorul hazudta azt, mely elvonta lá-

bai alól a tisztesség és becsület szőnyegét. Az elvakultság percében követte el tettét.

És ugyan kin boszulta meg magát?

Szergejen, Fedoron?

Nem! Önönmagán!

Vagy talán azt hitte, hogy férje eléggé elfogult lesz megbocsátani neki s Szergejt, a csábitót bünteti meg? Ha erre számított, ugy a következmények igazolták, mennyire csalódott.

Pedig Szergejt akkor már nem is szerette. A mult emléke, midőn az ifju katona messze földre távozott, lassankint szertefoszlott s visszatértekor már alig létezett. Szerelmi kitörése akkor éppen oly tettetés volt, mint a mostani, Petrovics Sándorral szemben.

Ez emberben ő csak egy mentőt látott, ki meg fogja védeni apja haragjától, családjá s az egész világ megvetésétől; ki oly helyre fogja vinni, hol nem tudnak multjáról semmit s élhet újra felemelt fővel, büszkén, rangjához méltóan. Drago-miroff igen megvetett volt az ő szemében

de hát nem volt jobb választás! Ezt a „valakit“ pedig már megnyerte, szájába gyepelőt dugott, melynek szárai az ő kezében vannak s most már tőle függ, hogy merre kormányozza.

...Mig Darinka szótlanul hallgatta Petrovics Sándor lázas szavait, hátul Tatyánának volt ideje azon gondolkozni, hogy mit tegyen?

Elhatározta, hogy engedi a dolgot végletekig fejlődni s csak az utolsó perczen fogja egy csapással romba dönteni a hűtlen asszony tervét. Hisz tudott mindent, hallotta, a mint Darinka ezt mondá a férfinak:

— Tehát holnapután hajnali négy órakor! Én a hátulsó ajtón fogom elhagyni a kastélyt, a park tulsó kapuján ön kocsival vár... aztán repülünk! Eltűnésemet csak tíz órakor veszik észre, mikor reggelire gyűlnék össze. Szökésre még akkor sem fognak gondolni. Előbb a parkban keresnek, s ebbe is beletelik egy fél óra, majd leküldenek az öreg pó-

pához, hátha leányát látogattam meg, ki tejtestvérem volt... szóval este lesz, mikor eszökbe fog jutni, hogy sürgönyözzenek férjemnek... de már akkor mi biztos helyen leszünk!

Tatyánának elég volt ennyit tudnia.

Óvatosan, lábujjhegyen távozott e helyről, hol még a levegő is oly fojtó volt neki s midőn már kellő távolban volt s felindulásában szaladni kezdett a kastély felé, a hogy csak nyomorék lába engedte s a fatalpas czipő csakugy kopogott a kemény talajon. Néró ugrálva követte.

Szobájába érve, ruhástól az ágyra vetette magát és sirt... sirt fuldokolva, siratta annak a másiknak elveszett becsületét, ki ugyan nem tartozott hozzá, de jóltevőjének leánya volt, ki a nyomorból mentette meg őt, a szegény, muzsik leányt.

Egyenes, nyílt lelkiületének nagy erő kellett, hogy elhiggyen ennyi gonzságot arról az asszonyról, kit eddig mint

testvérét szerette. És most, hogy mindent tud, alig birt magával.

Sokáig maradt ágyához dőlve, midőn egyszerre csak ostorpattogást hall, majd kocsizörgést, mely lassan-lassan elenyészett. Felugrott erre s csaknem magán-kivül susogá:

— Most tér haza a gazember!

Aztán láztól égve, csaknem deliriumban, felszakítá az erdő felé néző ablakot és kikiáltott rajta messze hangzó, harsány hangon:

— Aludj nyugodtan, apa! Én örködöm, én, a szegény leány, házad és leányod becsületén.

...És az erdő elmosódottan visszahangozta azokat a szavakat...

III. FEJEZET.

A LELKIISMERET.

I.

„Ha á-t mondtál, szükséges, hogy a b-t is utána mondd.“

E példabeszédet tartotta szem előtt Darinka is, csakhogy ő tovább ment, mert a c-t is hozzátette és ebben a betűben bizott ő rendületlenül. Ettől várta a szerencsés fordulatot.

Mikor elvált Dragomirofftól s az haza hajtatott, felnyitá halkán lakosztálya ajtaját és beosont. Teljes nyugalommal csengetett komornájának s midőn az megjelent, visszaparancsolta:

— Elmehetsz, már nem kell semmi!

A komorna csak ahhoz volt szükséges, hogy lássa, miszerint ő az estét szobájában tölté.

A komorna távozott.

Darinka aztán odaállt nagy állótükre elé s hosszú, gesztenye szín haját kibontá, hogy az hullámosan borította el termetét és mosolyogva mondá:

— Lám, pár nap előtt ki nem vágyott volna ezt látni?... s ma már egy Dragomiroff tetszését kell kinyernem... Ime a sors! Végig huzta kezét a selyemszálakon, kebléből egy sóhaj tört elő, aztán leült asztalához s írni kezdett. A betüknök szárai gömbölyödtek ki tolla alól és ő irt gyorsan, sietve, talán maga sem tudta mit. A mint egy levéllel kész volt, ráírta a czimet s uj levél írásához fogott.

Kevés idő múlva azután érzé, hogy feje nehezül, a tollat alig bírja vezetni s szemei önkénytelenül is lezáródnak és ott, az asztalra dőlve, elaludt.

— — — — —
— — — — —

A nap már magasan ragyogott, midőn Darinka felébredt.

Zavarodottan tekintett maga körül,

mintha rendezni akarná gondolatait: vajjon mi történt vele tegnap este? Aztán hirtelen összerezsent, a csengőhöz kapott. melynek hangjára a komorna lépett be, Idegesen kérdezte:

— Mikor érkeznek meg a lapok Pétervárról?

— A lovászigyerek alig egy félórája ment értök a postára.

A komorna válaszára, úgy látszott, Darinka megkönnyebbült s mialatt az ablakhoz fordult, a sötétzöld erdőséget nézve, így folytatá:

— Gondja legyen rá, hogy a mint megérkeznek, azonnal hozza be nekem... érti: le g e l ő b b i s n e k e m s a z o n n a l . Mehet!

A leány elment.

Mi célja lehetett Darinkának a lapokkal?

Igen egyszerű. Tudta jól, hogy a Vazuloff palotai „legujabb botrány“ nem marad titokban. Oh azok a hölgyek, kik akkor jelen voltak, nem fogják egymást

esküvel kötelezni arra, hogy hallgassanak barátnőjük esetéről. Bizonyára nem !

Sőt épp ezért talán tegnap este mind-egyik rendkívüli estélyt adott, melyen aztán, mint a vacsora utáni dessert-t tá-
lalták fel az eseményt s mosolyogva erő-
sitik :

— Kérem én ott voltam !

— Én is szemtanuja voltam az egész
esetnek !

— Igazán originális szeczena volt !

És hogy a hölgyek gondoskodtak arról is, hogy ez a pikáns eset bele ke-
rüljön a lapokba, az bizonyos. A társa-
ságban mindig akad fiatal ember, ki di-
csekedni szokott azzal, hogy összeköttetés-
ben áll a sajtóval, mely aztán világgá
kürtöli az ilyen ritka hecczet.

Darinka nem csalódott.

Midőn megkapta a lapokat, meg győ-
ződhetett róla, hogy bizony azok egy csep-
pet sem voltak kiméletesek vele szemben,
sőt bizony az a bizonyos phantasia ugyan-
csak bővítette, nagyította a dolgot.

Hogy elolvassa az egészet, arra nem volt bátorsága. Felindulva, idegesen remegő kezekkel tépte apró darabokra az ujságokat, aztán leszórva a szőnyegre, lábával összetaposta a papírfoszlányokat.

— Oh, a nyomorultak! A nyomorultak, alávalók! — sziszegte összeszorított fogakkal, mialatt kezei ökölbe szorultak. azt hiszitek, megtorlatlanul kaczaghattok fölöttem? Azt hiszitek, pellengérre állithatok a nélkül, hogy bosszut álljak e szegyenért? Vigyázzatok, az eltaposott féregnek fullánkja is van! Az utolsó szó joga engem illet s azt még nem mondtam ki! Vigyázzatok!

Ugy állott ott, a szoba közepén, egész testében remegve, mint egy Erynnis áldozata fölött.

A féktelen düh eléktelenítette szép, szabályos arcát, mintha minden csepp vére elhagyta volna, olyan sápadt, halvány volt s ajkai szederjessé váltak. Jobb lábát előre feszítette, kihívóan, daczosan

tekintett fel, mintha harczra akarná kihívni az egész világot.

Ebben a perczen lassan megnyílt az ajtó s Tatyána lépett be.

A mint meglátta Darinkát oly rendkívüli állapotban, megrezzenve állt meg s félve kapaszkodott az ajtófüggönyökbe. Aztán szálnalmas mosoly jelent meg arcán.

— Hogyan? gondolá magában, megijedjek egy ilyen nőtől? Hisz ennek a bűnös asszonynak lesütött szemekkel kell előttem állani s félni neki kell tőlem!

És előre lépett felemelt fővel, büszke tekintettel.

Darinka, a mint észrevette maga előtt a leányt, felegyenesedett, aztán az indulatóktól remegő, de azért mégis határozott, parancsoló hangon szólt hozzá:

— Mit keresel itt? Semmi szükségem reád, távozz azonnal!

És a kis Tjanának, a félénk, szelid teremtésnek volt ereje és bátorsága szembe állni azzal a haragos nővel, ki

máskor, ha csak komolyan ránézett, nem birta kiállani azt a büszke tekintetet.

— Nem, nem távozom! Addig el nem hagyom e szobát, Ivanovna Darinka, míg meg nem mondom véleményemet önről. Mert én úgy akarom!

S e perczen, midőn e szavakat mondta, úgy érezte, mintha nyomorék lába újra ép lenne, mintha szárnyai nőttek volna, melyek a levegőbe emelik, oly magasra, hogy mélyen alá kell tekinteni, hogy észrevegye azt a bűnös, elvetemült asszonyt.

Tatyána szavai nem várt hatást gyakoroltak Darinkára.

Pár pillanatig meglepetve, merően bámult a leányra s nem tudta hirtelen, vajjon ajtót mutasson-e neki, vagy neveszen vakmerőségén. Hogyan, e vézna, idétlen teremtés, a senki lánya, a muzsik ivadék mer így beszélni vele? Vele, a büszke, gőgös grófnéval, ki oly nevet visel, minő a Derevnikoff családé?

Ezt nem hagyhatja büntetlenül! S

keze már felemelkedett, hogy lesujtson Tjanára, ki bátran, a félelem legkisebb jele nélkül állt vele szemközt... midőn tekintete rávetődött a leány szemére... s erre az a kéz erőtlenül hullott vissza, az a büszke fej lehanyatlott, hogy ne kelljen látnia azt a szikrázó, bűvhatásu szempárt, melynek nézése oly zsibbasztólag hat reá, hogy érzi, miszerint nincs akadály az előtt, belát a szívének rejtekébe s onnan olvassa ki az igazságot.

E tekintet hatása alatt meg volt győződve Darinka, hogy Tatyána tudja titkát, tudja becsstelenségét, gyalázatát.

De hát honnan, kitől?

Hisz itt, ez elhagyott faluban senki sem birt tudomással a tényekről, melyek bűnösségét hirdetik, csak ő és kinzó lelkiismerete.

Hát honnan tudja ezt a lány? Mert hogy tudja, az bizonyos! Az a lesujtó, lealázó tekintet mindent elmondott, még azt is, mire a nyelv képtelen lenne. És mily varázsereje van e teremtésnek, hogy resz-

ketni kénytelen előtte, s le kell sütnie szemeit ?

Csakugyan úgy állt előtte, mint a fogoly birája előtt, mikor ítéletét várja, melytől élete vagy halála függ.

Majd lassan lehanyatlott egy kerevetre, s megszólalt. De most már mily szenvedély nélküli, mily ércztelen, határozatlan volt az a hang !

— Nos, mit akarsz velem ?

— Csak azt akarom megmondani, hogy esztelen, botor tervét ön nem fogja végrehajtani !

E szavakra Darinka gyorsan felpatant üléséről, daczos természetete újra lángot vetett :

— Miféle tervet ! Megőrültél ?

De Tatyána e heves kifakadásra is megőrizte higgadtságát és nyugodt hangon felelé :

— Azt, a mely szégyent hozna családjára, befertőzné a Derevnikoff nevet, melyre eddig még semmi szenny, semmi semmi szégyen nem tapadt. Azt a tervet,

mely önt megvetetté tenné a tisztességes emberek előtt, kik kerülni fognák, mint a fekélyes beteget szokták; a társadalom kivetné önt kebeléből, mindenki undorral fordulna el öntől, mert ön lenne a női nem salakja, melyet lábbal szoktunk tiporni!

Ez utóbbi szavakra, melyeknek mindegyike arczulesapás volt arra a szánandó nőre, elfutotta a vér Darinka halvány, sápadt arczát s hirtelen, mint mikor a sas lecsap áldozatára, megragadta Tatyána karjait és dühtől eltompult hangon, vadul kiáltá:

— Ah! Hát a lelkemet akarod kitépni? Az eszemet akarod elvenni?

Tatyána csendesen mosolygott:

— Nem, a szívét akarom visszaadni önnek, mely nem fogja engedni, hogy letérjen a becsület utjáról. A jobb érzést akarom visszavarázsolni lelkületébe, mely el fogja nyomni a kisértéseket. Azt akarom, hogy újra joga legyen telemelt fővel járni az emberek között. Orvosa akarok lenni önnek, nem hóhérra.

— De hát bizonyítékot, bizonyítékot! Ki mondta neked azt, hogy egy Derevnikoff grófnő le akar térni az erény útjáról? Honnan vetted azt a vakmerőséget, hogy feltételezd rólam! Nos, hát felelj!

Pár pillanatnyi csend állott be. Csak azután szólalt meg Tatyána elfogulva, miközben érzé, könnyei akaratlanul törnek elő, s szive szorulása akadozóvá tette hangját. Összekulcsolta kezeit s egészen Darinka mellé lépett:

— Oh, hát még most sem akarja eldobni álarczát? Még most sem győződött meg arról, hogy meg akarom menteni, és csak javát akarom. Ne ellenséget, de jó barátot tekintsen bennem.

Darinka közömbösen vont vállat erre, s meglátszott erre, hogy most már visszanyerte hidegvérét. Gunyoros, epés kezdett lenni.

— Meg akarsz menteni? Jó barátom akarsz lenni? Nem hiszem! Sokkal rosszabbak, sokkal önzőbbek az emberek, oh, én ismerem őket, hogy sem

akadna közülök egy, csak egyetlen egy, ki azt mondja: „Nekem van az, mi másoknál hiányzik: az érző szív; belőlem nem halt még ki a szánalom, a jóindulat érzelme, s én szeretem felebarátomat” — Oh, eredj, leány, meséddel, én nem hiszek abban! — És mi okod volna engem megmenteni? Semmi! Mert ma már mindent csak önzésből teszünk, csak akkor, ha az a látszólagos jó cselekedet hasznunkra van. És jól van ez így! Tégy rosszat, halmozz bűnre bünt, gyűrd, tipord le embertársaidat, ha ez javadra szolgál, csak őrizd meg a külszint, a látszatot; légy szenteskedő mások előtt, hitesd el, hogy emberies érzelmek vezetnek minden tetterben... s a világ tisztel és becsül, mert tudsz — jól hazudni!

De magadban ne ismerj szánalmat, szeretetet, kemény szived ne hallja meg a fájdalmas jajokat, s a hol csak lehet, magad jóvöltáért küzdj, ha mások kárára is.

Mert ki fogja számon kérni tőlem

cselekedeteimet? kitől kelljen félnem, hogy megbüntet azokért, miket ti vétkeknek neveztek?

A lelkiismerettől? Az Istentől? Én nem hiszem létezésüket! Csak a gyávák, az akarats nélküli nyomorultak találhatták fel ez eszméket, hogy midőn erejük megtörik, midőn a létért való küzdelemben kifáradnak, összeroskadnak, legyen kihez intézni hiába való jajszavuk, legyen valaki, kinek jóságában bizhatnak, ha már ők megtagadták a jóságot, és kitől bűnbocsánatot nyerhetnek, hogy újból kezdessék vétkeik sorozatát.

Nos, hát nekem az olyan Isten, ki meg tud bocsátani, ki hisz a gyávák megtérésében, ki azt akarja, hogy teremtményei jók, igazak legyenek, de azért mindegyikbe belé oltotta a rosszra való hajlamot, nekem az nem kell!

Tatyána megrendülve hallgatta Darinka beszédjét, melybe az mindjobban belemelegedett, úgy, hogy már a vége felé lázban égve, szenvedélytől elvakulva,

ugy kiáltotta szavait, mintha egy óriási tömeget akarna megnyerni elveinek, mintha egy új dogma ihletett apostola lenne.

De később, midőn Darinka az Isten létezését tagadta, kiben ő vakon bizott, feltámadt a leány lelkében a magasztos hit, a buzgó vallásosság, mely undorral utasította vissza e mérges fulánkokkal telt szavakat, és csengő, harsogó hangon kiáltott közbe:

— Megálljon! Ne káromolja az Istent, kinek létezésében hinni kell önnek is, hisz az oly közel van most hozzánk! Szálljon magába, és érezni fogja lelkiismeretének feltámadását!

Azt kérdezi ön, kitől kell félnie, ha bünt követ el, kinek kell leszámolni cselekedeteivel? Nézzen körül, Ivanovna Darinka, tekintsen bármely teremtményre, az a csodálatos összhang, az a bámulatos alkotás, melyeknek mindegyike remekmű, meg fog felelni reá. Ezek fel fogják ébreszteni önben Isten hívését! Nézze ön a természet millió és millió alkatrészeit,

mily pontosan, mily szabatosan végzik kötelességüket; minden tárgynak, a porszemtől kezdve a legnagyobbig, meg van hivatása, rendeltetése, utja, melyen haladnia kell.

S azt hiszi, mindezeknek nem kell egy kormányzójuknak lenni, ki igazítja, rendezi őket s összhangban tudja tartani azokat? Figyelje meg a szent természetet... nézzen meg ön télen egy erdőt. Az a lombtalan, élettelennek látszó fa nem egy magasabb sugalmat követ-e, hogy a tavasz jöttére éledni kezd, zöldül, s pompájával dicséri a mindenható Alkotót...

És nem tud ön sehová nézni, hogy mindenben az Ur bölcsességét, akarat erejét ne lássa, kit ön megtagadni készül!...

Azt mondja, nem kell önnek az az Istenség, mely megbocsátja a bűnöket? Hát van-e magasztosabb, van-e szentebb, Istenhez méltóbb erény a bocsánatnál? Mi lenne önből, ha az a végtelen ke-

gyelem megtagadná jóságát, bocsánatát, mint a hogy ön megtagadta létezését? Mivé lenne az egész emberiség, ha Isten megvonná jótéteményeit tőle?

Ön káromolja őt, és ő mégis megbocsát, sőt kegyeibe fogadja ismét, mert kegyelme végtelen! Mert én tudom, szentül hiszem, hogy ön nem lehet oly rossz, elvetemült, hogy meg ne bánná vétkeit s hiszem, hogy esdekelni fog hozzá büneinek bocsánataért. És gondolja el, mily megnyugvást fog érezni, ha megtisztul; mily örömmel fogja eltölteni az a tudat, hogy lelke megszabadult attól a gyötrő, kinzó daemontól, mely megbénítja akaratát, kiöli a jobb érzést szívéből. Akkor nem fogja gyűlölni embertársait, hisz mindenki szeretetre született, és nem gyűlöletre! S mily boldogító érzés lepi meg, ha tudja, hogy van valaki fölöttünk, kihez imádkozni lehet a veszély közepette, ki elhárít minden rosszat s oltalmába fogad! S ön még meri tagadni Isten létezését?

SIKLÓSI JÁRÁSI

KÖNYVTÁR

7*

Darinka komoran maga elé nézve, hallgatta végig Tatyána beszédét. Mily érzelem fészkelte be magát szívébe annak hallatára? Érezte, hogy belsejében megmozdul valami ideg, (talán szív?) mely úgy szorít, mely úgy éget.

Hisz hallotta ő már ezeket az ígétet máskor is, de sajátságos, akkor nem voltak reá hatással. Miért van az, hogy ime most úgy szívta magába azokat, mint a szomjas, száradásnak induló virág ez életető harmatcseppet? Miért van az, hogy most érez először vágyakozást: a javulás útjára térni?

Ekkor úgy hallotta, mintha szive az a nyughatatlan, folyton lármázó kis jószág megszólalt volna: Megtérni, megtérni! mondá minden egyes dobbanásával. Oh, mint feszítette keblét azon hit, hogy megjavul! Arczára pirt csalt azon gondolat, hogy lehet még joga felemelt fővel járni az emberek között. Igen, hisz az oly boldogító tudat, ha érezzük, hogy becsületesek vagyunk!

S hogy mind e nagy változás pár pillanat műve volt, az nem hihetetlen csoda, nem az író phantasiájának erőszakos lépése a megáldás felé.

Hisz a szellem, a halhatatlan rész világában nincs időszak! Ott a percz egyenlő a végtelenséggel, s talán a végtelenség a percz ezredrészével. Az eszme, mely a lélekben megfogon, egy pillanat munkája csak, érésre nincsen szüksége. S az a pillanat, egyaránt tesz jóvá vagy rosszszá, a körülmények különbözősége szerint. Ha elég egy pillanat, hogy az embert gonosztevővé változtassa, miért ne javitná meg a rosszat ugyanannyi idő alatt?

És az a rövid idő itt megtette kötelességét. Azt a boldogtalant a sors csapása, az utóbbi két nap viharos eseményei nem tudták megrendíteni, megtörni, azt most megtette egy szegény leány egyszerű beszédje, vonzalma, ragaszkodása.

Darinka ekkor mély gondolatokba merült, végigtekintett közel multján és

csak undort gerjesztett benne a visszaemlékezés. Átkozta magában azt a vészes perczet, melyben józan esze elhagyta és becsstelennnek vallotta magát. És miért? Erre csak most tudott felelni. Most már belátta, hogy Szergejt nem szerette igazán, az csak olyan pillanatnyi bűnös gerjedelem volt, a vér kísértő játéka, nem tiszta szerelem...

És egyszerre csak Darinka leborult a pamlag támlájára és sirt, zokogott, hogy egész teste remegett belé.

Tatyána pedig hozzálépett, leült mellé és átkarolta szeretetteljesen, gyöngéden, mintha édes testvérje lenne.

— Sirj, csak sirj! Ne szégyeld könnyeidet, hisz az a bűnbánatnak mindent tisztára mosó vize, s boldog az, ki sirni tud, midőn nagy fájdalmai vannak! A ki sir, az sohasem lehet oly rossz, oly elvetemült, hogy megmenteni ne lehetne... És könnyeidnek nagy hatása van, mert lemossa lelked szennyét, és megkönyebbülsz!

E pillanatban megfordult Darinka s ő is átölelte a leányt s fuldokolva alig tudta elrebegni e szavakat:

— Ki tanított téged e beszédre, mely oly jól esik szivemnek s gyógyítólag hat reá? Te szeretsz engem? Sirsz értem? Hogyan, hát van a világon egy élő teremtés, ki nem vet meg, nem utál, nem gyűlöl? Tudom, hogyha értenéd, meg is bocsátanád nagy bűnömet is. Hát belőled nem vezett ki a száanalom egy párnyi szikrája, mely kiveszett annyi emberből? Te érted, mi az a fájdalom, sőt osztozkodni akarsz benne?... Te egyetlen jó barátom, egyetlen társam a bánatban!

— Oh, Darinka, hát azt hitted, nekem nincs szivem? S hogy benned csak a bűnös nőt látom, ki javulásra képtelen?

— Nem, nem, ne hidd azt! felelé Darinka szeliden megsimogatva Tatyána dus, aranyszőke haját. De lásd, én nem szoktam ily gyöngéd hanghoz! Hogyan is szokhattam volna? Szegény jó anyámat

még nem is ismertem. Elhagyott a nélkül, hogy szeretetében részesített volna, meghalt gyermekkoromban a nélkül, hogy örökbe csak édes emlékét hagyta volna! Hangja nem cseng fülemben, arcának vonásai nem néződtek emlékembe. Oh, az ő emléke mindentől megóvott volna! Az anya szeretete talán az egyetlen kincs a világon, mely pótolhatatlan, de a mely mindent pótol!...

Atyám neveltetett, ki haragudott reám, hogy leány vagyok s bizony nem sokat gondolt velem. Lovagoltam, vívtam, hajtottam a lovakat, vadásztam, folyton férfi társaságban forogtam, mert ez tetszett atyámnak. Gyöngéd, nőies nevelésről szó sem volt. Nem volt közelemben senki, kinek elpanaszolhattam volna azt, mi fáj, kivel együtt örültem volna, kitől tanácsot kérhettem volna, hogy mi a helyes, mi a jó. Az igaz, hogy külföldi tanárok buzgólkodtak kiképzésemen... de hát nem többet ért volna-e, ha a német, franczia, angol mesterek helyett egy

gyöngéd, figyelmes, velem együtt érező nő lett volna oldalam mellett?

Aztán, mikor apám azt mondta, hogy itt az idő, férjhez kell mennem, hozzám adtak egy férfihez, kit nem szerettem. Mily idők voltak azok reám nézve...

Darinka elhallgatott. De arczán észre lehetett venni, hogy lelkében még mindig tovább beszél. Elvonulnak előtte a mult képei... s azoknak hatása alatt úgy változott arczának kifejezése, mint mikor a szél által kergetett felhők sötét árnyat vetnek a földre, s ha az a gomolygó, folyton változó tömeg megszakad, a nap újra leküldi verőfényét, s ragyogó lesz minden.

Majd kiszakítá magát ábrándozásaiból, s gyorsan átkarolta Tatyánát és csókokkal borította arczát:

— Te édes... Megmentőm, testvérem! Ugy érzem, mintha az Isten küldött volna megmentésemre téged. Nagyobb bűnnel akartam tetézni bűnömet, le akartam szállani egészen, le, honnan nincs visszatérés, le a sárba, a szennybe, mely

kitörölhetetlen nyomot hagy a lelken, azt hittem, nincs, a kit sajnáljak, nincs, ki engem sajnálna... És ime, itt vagy te, a kire nem gondoltam!

És ujra magához szoritotta Tatyánál.

A leány pedig felemelkedett, arcza egészen átszellemült, jobb kezét az ég felé emelve mondá:

— Higyj az Istenben, ki a megtérő bűnösnek megbocsát. Ő nem fog elhagyni téged!

II.

Darinkának csak később, midőn magára maradt, jutott eszébe az, hogy valódi hibáját nem mondta el Tatyánának. Mert csak azt tudja, hogy férjét nem szereti s meg akar szökni azzal az emberrel, ki nem érdemli meg, hogy férfinak nevezzék. De hát a másik, a miért férje elüzte magától, a miért elvesztette becsületét az egész világ előtt! Oh, azt már nem lehet jóvá tenni, mint emezt!

Csakugyan nem lehetne?

Ugy elgondolkozott e fölött. Mit is tett hát ő tulajdonképen? Mikor a vendégek előtt Szergejt kedvessének nevezte, azzal nem mondott igazat. Hisz ő csak az nap jött haza messze földről s két év óta nem is látta. Most már csodálta, hogy elhihette valaki elmeháborodottságra valló szavait.

Ily töprengések között telt el a nap. Beszélgetett Tatyánával, ki vigasztalta s ezalatt volt csak némileg megelégedett. Mert egy barát a szomorúságban, egy résztvevő sziv a bánatban nagy kincs!

S ezalatt nem gondolt arra, hogy mi fog történi akkor, ha atyja megtudja a valót. Hisz titokban semmi esetre nem maradhat családja előtt a szégyen. S ha tudomásukra jut... az borzasztó lesz! És Darinka nem csüggedő lélekkel kereste az utat, mely kivezesse ebből a homályból s jóvá tehesse hibáját.

Másnap délután vendégek jöttek a kastélyba.

Először is a szomszéd birtokos álli-

tott be, Kamenszkij, egy nyugalmazott lovas kapitány, ki folyton egy kis rövid korbáccsal, a n a h á j k á v a l jár s rendszeren három-négy kopó követi lépten-nyomon. Eljött a közeli kis város szemefénye, „benszülött poétája“, Sztichoff, ki egy szép-irodalmi lapot is szerkesztett.

A gróf kiült vendégeivel az árnyas verandára s tekintettel a hőségre, pilseni sörrel kínálta az urakat.

Kamenszkij nem is igen kérette magát, mert folyton ivott, csak gyöngélte a hűsítő ital erejét:

— Nem is férfiaknak való ez, mondá nagyokat fujva, hanem asszonyoknak!

Ez a Kamenszkij nagyon érdekes egyéniség volt, egy dús gazdag, de szerfölött fősvény földbirtokos, még a régi iskolából. Rögtön elkezdett panaszkodni a rossz termésről, mostoha időjárásról, mely tönkre teszi. Előhozta, hogy a gabonárak mennyire alászálltak s hogy a kormány teljesen koldusokká akarja tenni a birtokosokat.

— Mert tudod, drága barátom, fordult Derevnikoff grófhoz, vége van már annak a régi, jó időnek! Mióta valame-lyik bolondnak ott fenn Péterváron eszébe jutott, hogy emancipálja a parasztokat, hát keresztet lehet vetni a gazdaságra! Könnyü nekik ott a karosszékekben törvé-nyeket csinálni, de lennének csak földbir-tokosok, tudom Istenem, hogy az volna az első dolguk, hogy vissza-emancipálják a gézenguzokat!

Persze, mióta a jobbágyok lettek az urak, még kérni kell a kötnivalókat, hogy hogy dolgozzanak — drága pénzért! Hát igazság ez? És még csak az a gyönyöre sem lehet az embernek, hogy végig botoz-tassa e semmiháziakat: tiltja a törvény. No hiszen, köszönöm én az olyan törvényt.

Képzeld csak, öregem, a multkor egy muzsiknak betévedt a tebene az én ré-temre; természetesen én behajtottam. Hát egyszer csak beállit hozzám a gazember s azt mondja, nincs jogom elfogni az ő jószágát. Micsoda? Nekem nincs jogom,

a nemes embernek? De már erre elöntött az epe s olyant suhintottam nahájkámmal a hátára, hogy tudom, megérezte. Hát nem szaladt be azonnal a városba, a bírósághoz s nem adott fel? De bizony megtette! És még a bíró neki ad igazságot s megbünteti öt rubel erejéig. Engem, a nemes embert!

— Már megbocsásson Pavlovics Miklós, szólt közbe Sztichoff, de a bírónak nagyon is igazsága volt. Megütni valakit, habár az a valaki paraszt is, nem szabad s méltán büntették meg önt.

— No tessék! fakadt ki Kamensz-kij Pavlovics Miklós rekedt hangon kiabálva. Ilyen elvei vannak a mai fiatalságnak! Ej, ön ehhez nem ért semmit, barátockám! Ön csak gyártsa a pletykákat, fogyasztsza a tintát meg a papirost és a jobbágyokkal való bánást hagyja reánk!

Sztichoff erre nem felelt semmit, de látszott rajta, hogy mennyire bántja az a fitymáló hang, melylyel a földbirtokos

beszél vele s más alkalomra hagyta a visszavágást.

Kamenszkij pedig mindenáron igazat akart adatni magának s az öreg grófhhoz fordult:

— Hát teszem fel, ha téged felboszszant egy paraszt, nem ütöd meg?

Derevnikoff csendesen mosolygott:

— Azt nem teszem. Jó érzésű ember sohasem vetemedhetik tettelegességre.

— Eredj, eredj, te is csak olyan vagy mint a... a... többi!

S itt Kamenszkij ur felhajtott egy pohár habzó sört, hogy lehűtse vele jogos felindulását.

Most kocsizörgés hallatszott s nem-sokára egy különös batard állott meg a feljáró előtt.

Erre a kocsira tekintve, egy mult századbeli kép tárult fel, hamisítatlan valódiságában!

A lovakon — két óriási magas, vén szürkén — ódon, megsárgult szerszám, a bakon egy kopott, de azért dusan aranyozott

kabátu kocsis ült, fején moly-ette parókával s háromszegletes kalappal, oly feszesen, hogy alig hihette az ember, hogy vér kering ereiben. Mellette egy öreg inas ült, ölbe font karokkal, mindenben méltó párja a kocsisnak. Maga a kocsi, no az sokkal érdekesebb volt a lovaknál is, meg a bakon ülőknél is. Nagy, óriási tákolmány az, mely szijjakkal volt a kerekek tengelyéhez erősítve. Rikító sárgára volt festve, de bizony a kérlelhetetlen idő itt-ott lerágta róla a festéket s a fa természetes színével kandikált elő, míg máshol ütések, horpadások látszottak, jeléül annak, hogy bizony sok viszontagságot állott ki e vén, ütött-kopott bárka.

Ezek után szinte várta az ember, hogy a mint megnyílik a széles, üveges ajtó, valami roccoco ruhás ur és asszonyság méltóságteljesen lebben ki azon.

És valóban úgy volt. A mint a kocsi megállt, az inas nagy lassan lemászott a bakról s ajtót nyitott, hát egy sajátságos asszonyság lépett ki a bárkából.

Lehetett vagy hatvan éves. Magas, fekete csipkediszt viselt felfodrozott fején s tengerzöld, uszályos selyemruhát a la Pompadour. Utána két sovány, magas leány szállt ki, nem kevésbbé ósdi ruhában, hogy szinte érezni lehetett rajtuk a kámfor szagot, mintha valami lomtárból kerültek volna elő. A leányok szépeknek nem, de annál idősebbeknek látszottak.

Ez volt Bjednikoff hercegné és két leánya: Natália és Leontina.

Alig tettek pár lépést a kastély felé, a gróf és a két férfi eléjük sietett s karonfogva vezették be őket a renaissance stylü salonba.

— Ah, mily nem várt szerencse! Mondá Derevnikoff a hercegnéhez, már azt hittük, hogy egészen megfeledkezett régi barátjairól.

Bjednikoff hercegné lorgnette-jét szeméhez emelve, vékony, tremolázó hangon szólalt meg, vagy helyesebben mondvá énekelt:

— Kedves gróf, mi sohasem feled-

kezünk meg ismerőseinkről! Ugy-e gyermekeim?

— Igenis, mama! sipegte egyszerre, mintegy taktusra a két leány.

— És annál örvedetesebb mai látogatásuk, mert leányom is megérkezett Pétervárról s nagyon fog örvideni, hogy láthatja önöket.

— Mi is, mi is, hangzott a három nő ajkáról.

— Ha szabad kérdezmem — hogy van tisztelt neje? fordult Bjednikoff herczegné Kamenszkij-hez, nem épen czéltalanul.

Kamenszkij erre elvörösödött, hirtelen heves köhögés fogta elő s nagy zavarba jött ezen, különben igen udvarias kérdés fölött és mialatt sört öntött magának, ugy válaszolt, hogy bele beszélt a pohárba, hogy alig értette meg valaki:

— Köszönöm kérdését — rosszul.

Mert a „feleség“ nagyon gyöngé oldala volt a birtokosnak. Az egész környék tudta róla, hogy egy csinos cselédjét el-

csábitotta s az egy egészséges gyermekkel ajándékozta meg a nagyságos urat.

Miután pedig e kellemetlen eset a pórfelszabadítás után történt, tehát a leánynak volt joga tartásdíjat követelni gyermeke részére, mit természetesen Kamenszkij ur felháborodva tagadott meg, ő fizessen, a nemes ember?

Erre a leány sem volt rest s a többiek unszolására a törvényszék elé vitte az ügyet, mely bölcsen elmarasztalta az alperest ezer rubel erejéig.

— Mit! ezer rubel! kiáltott fel megbotránkozva Kamenszkij, hisz az rengeteg pénz (állott vagy három millióig). . . Inkább elveszem azt a haszontalan personát. És el is vette. A műveletlen arató leányból lett — nagyságos asszony. Az igaz, hogy sem olvasni, sem írni nem tud, de parancsolni annál hamarabb megtanult. Szégyenli is ezt Kamenszkij ur, a „régí nemes.“ (Lehet hogy ezért is haragszik ő annyira a jobbágy szabadítókra. Mert bizony azelőtt ki törődött volna egy

muzsik leány szerencsétlenségével? Megköszönhette, hogy ura, parancsolója rávetette szemét.)

És Sztichoff, látva Kamenszkij zavarát, bizonyosan azt gondolta: Nesze, visszaadtam a kölcsönt! El is ment aztán a birtokosnak a kedve a csipkelődéstől s ezentul csak a kormányt szidta, a miért megengedi a külföldi buza behozatalát az országba.

Azután Vladimir indítványára lementek sétálni a parkba, a hölgyekkel együtt.

Kamenszkij most a nihilistákra vetette ki pányváját s folyton azt állította, ha találkoznék egygyel, hát azonnal agyonlőné, mint a veszett kutyát.

— No látod, az én fiatal koromban ilyen akasztófára valók sem voltak. Aztán még ezt merik nevezni felvilágosult korszaknak!... De hiszen kapjak én egyet kézre!

Sztichoff pedig a nőkhöz csatlakozott s mindenféle ujdonságokkal mulattatta őket:

— Hát azt hallották, hölgyeim, mi történt a múlt napokban Péterváron? Épp az imént olvastam a „Novoje Vremjá“-ban.

Az öreg herczegné összecsapta kezeit:

— Ismét merénylet, valami rémes gyilkosság? Oh, oh!

— Kérem, mondja el! hangzott egyszerre a két Bjednikoff leány ajkairól.

— Kisasszonyok, vágott bele anyjuk kenetteljesen, nem szükséges annyira kíváncsiaknak lenniök. Ha ez az ur lesz szives elmondani, úgy megteszi kérésünk nélkül is.

Pedig a kisasszonyok kérelme mégis csak jó volt valamire. Nem vették észre, hogy ezalatt Darinka elsápadt, mintha előérzete sugálná, hogy most róla lesz szó, és egy fához támaszkodott.

Sztichoff aztán elmondta az esetet, persze ő is tóditotta, miként a lapok tetették s végül csak azt tette hozzá, hogy nagyon sajnálja, de a neveket nem mondhatja meg, mert azt a hirlapok sem közölték.

— Ah, hiszen azon könnyen segíthetünk, kiáltott fel Bjednikoff herczegné, hisz itt van a kedves Darinka, ki épp most jött a székvárosból, így neki tudnia kell...

Darinkának meg kellett kapaszkodnia Tatyána karjába, nehogy észrevegyék zavarát. Szíve erősen vert s azt hitte, lábai meg fogják tagadni a szolgálatot. De pár pillanat múlva magához tért, szédüléséből, mosolyt erőltetett halvány arcára :

— Én... igazán nem tudom, ki lehetett... nem tudom!

— Pedig azt mondják, hogy egy széles körökben ismert nevű főurnál történt, mondá Sztichoff tovább erőltetve a témát, a nélkül, hogy csak távoli sejtelmé lett volna arról, hogy mily fájdalmat okoz Darinkának.

— Ah, mily botrány! És éppen a mi osztályunknál kellett megtörténnie! visitotta az a tizenhatszadik századbeli maradvány.

Darinka nem bírta már tovább ezt a kintpadra feszítést. Azt mondta, fáj a feje, szeretne visszatérni. És vele együtt visszatértek a kastélyba mindnyájan.

A vendégek estére is ott maradtak, de Darinka alig szólt néhány szót az egész ebéd alatt. Oly nyomasztó volt reá a társaság; szeretett volna menekülni innen, futni messzire s holtan roskadni össze valahol, hogy ne élje tul szégyenét.

Végre, ugy tiz óra tájban a vendégek távozni kezdtek.

Először is a hercegi familia ment el nagy bucsuzás után. Az inas egy hosszú szurokfáklyát tartott fent a bakon, mely kísérteties fényt vetett körül s Isten nevében ugy indultak neki a borongós éjben.

Sztichoff és Kamenszkij is lovaikra ültek s bár a földesur ugyancsak ingott a nyeregben az elfogyasztott töméntelen sok rajnai bortól, de azért még mindig szidta a nihilistákat, a „vörösöket“, mint ő mondá s revolverén nyugtatta kezét.

— Ke... e... edves Sztichoff, ha ön is vö... rös lenne, hát... önt is le... lőném... rögtön!... Hiszi?

Persze az író tanácsosnak látta azt felelni, hogy meg van róla szentül győződve.

Aztán Kamenszkij ur megsarkantyuzta paripáját s végig huzott a fülein ostorával, mire az megrázta fejét és egy nagy szökéssel végig iramodott a porondos udvaron, úgy, hogy lovagjárrak kézzel-lábbal kellett a nyeregbe kapaszkodnia, hogy le ne forduljon a ló hátáról. Sztichoff nevetve poroszkált utána.

A kastély csendes lett.

A gróf jókor szokott lefeküdni s korára való tekintetből megkivánta, hogy lefekvése után ne háborgassák könnyű álmát.

Darinka is szobájába vonult.

Feje csakugyan hevesen fájt s ideges borzongás vett rajta erőt. Majd kinyitotta az ablakot s úgy nézett bele a vak éjbe, szorongó érzelmektől eltelve.

Olyan volt az a sötét komor éjszaka, mint az ő jövődő sorsa: átláthatatlan!

E perczben valaki hátulról megragadta karját. A grófné felsikoltott meglepetésében s mikor hirtelen visszafordult, maga előtt látta Tatyánát:

— Darinka! Az az asszony, kit férje elkergetett házából a szégyenteljes tett után, te voltál!

IV. FEJEZET.

A BÜNHÖDÉS.

I.

Hát meddig fog tartani ez a lelkettestet gyötrő élet?

Mikor szakad vége ennek a homálnak?

Jóvá teheti e bűnét, lehet-e még boldog ez életben, csak egy perczig bár, csak addig, míg elmondhatja: bűnös voltam, szenvedtem érte s ez a tudat megnyugtat!

Vagy nem jobb lenne meghalni? Egy pillanat... és mindennek vége van. A sokat gyötrött sziv nem fog fájni többé, az élet kihal abból a szép testből, a kinzó lelkiismeret (mert most már tudta, hogy létezik!) el fog hallgatni... s lelke szabad lesz!

Darinka e gondolatok között nagyopálkőves gyűrűjére nézett. Annak belseje üres, csak egy gombostűfejnyi elég tartalmából, hogy megszabaduljon az élettől...

Összeborzadt erre a gondolatra. Érezte, hogy a halálba való menekülés most gyávaság lenne. Ugy van, előtte még nagy kötelesség áll, melyet végre kell hajtania. Jóvá kell tennie mindent s férje — ha mást nem — meg fog bocsátani neki.

Mert ez az asszony csakugyan a javulás útján állott. Mily nagy változás állott be lelkületében az utóbbi két nap alatt! Ugy hitte, ujja születik azon eszme hatása alatt, melyet Tatyána hangoztott: A bűnös megtérése soha sem késő!

De hát mit csináljon? E házban nem maradhat, hol örökös rettegés között kell élnie, attól remegve: mikor fedezik fel bűnét! Hogy nézzen apja szemeibe, mikor az a tekintet úgy égeti, úgy gyötri! És Tatyána is, az a jó, nemes lélek, vigasz-

talója, megmentője, nem fordul el-e tőle most, midőn kitalálta nagy vétkét?

Nem, ezt nem tudja elviselni! El kell innen távoznia. De hogyan? Egyedül, magányosan távozzék, segély nélkül dobja ki magát a hajóból a hullámok közé, hol biztosan elmerül? — Hova menjen, kihez forduljon?

Ah! Egy jó gondolat cikázott végig agyán.

Van Péterváron egy öreg, talpig becsületes ember, a család jogügyi képviselője. Annak elmond mindent őszintén s ő meg fogja érteni, támogatni, segíteni fogja. Megkísérel minden lehetőt — s a többi Isten kezében van... Ezt fogja felkeresni!

Aztán sietve asztalához ült s egy rövid levelet irt Tatyánának. Elmondta benne mindazt, mi szívéen feküdt, kérte bocsánatát s vele tudatta csak, hogy mit fog tenni a jövőben és hová megy.

Ekkor észrevette a mult éjszakán irt leveleket. Felindulva tépte szét azokat és

a kandallóba dobta. Azokban értesítette apját s férjét szökéséről. Most már nincs szüksége reá, el e bünjelekkel, melyek csak újabb szégyenére emlékeztetnek!

Mikor készen volt a levéllel, gyorsan összeszedte ékszereit, minden értékes tárgyát magához vette s köpenyt borított magára.

Az álmatlanul eltöltött éjszaka egészen kimerítette.

Agyában a zsibongó, chaotikus gondolatok egymást érték s alig tudta rendbe szedni eszméit. Órájára nézett. Reggeli hét óra volt. A nap már felkelt, lenn a faluban már minden megélénkült s munkások siettek mezei munkára, vidám danával, frissült életkedvvel.

Darinka hosszasan nézte őket. Azok boldogok, megelégedettek! Hát miért nem született ő is olyan boldognak! És hirtelen elfordult az ablaktól s csengetett a komornának.

— Fogjanak be a cabrioletbe, parancsolá.

A komorna csodálkozva állt az ajtónál, hogy a grófné már ily kora reggel fenn van, de nem merte megkérdezni okát. Ismerte jól szeszélyes természetét s a kikocsizást ily korán sem tartotta másnak, mint pusztá szeszélynek.

Mig befogtak, Darinka a levelet bepecsételte s szembetűnő helyre, az asztalra helyezte. Aztán elővett kebléből egy kis, gyémántokkal ékitett arany medaillont, fölnyitotta s megcsókolta. Az a régi, sárgult miniature arczkép a nyját ábrázolta.

Az ő nevében indult bizonytalan útjára, neki ajánlotta lelkét.

Nemsokára a cabriolet megállt a lépcsők előtt s Darinka, midőn beült, visszafordult a komorna felé:

— Mondja meg atyámnak, majd dél felé hazatérek... vagy ne, ne mondjon semmit, hisz egy kis séta az egész!

Mikor a kocsi elhagyta az udvart s lekanyarodott a falu felé vezető utra, Darinka még egyszer visszanézett arra a házra, hol gyermekéveit töltötte, hol ismerős

volt előtte minden... és lehet, hogy sohasem látja többé!

Azután elgondolkozott azon, hogy ha Dragomiroff megjelenik a szökésre, mily arczot fog vágni, ha látja, hogy hasztalan vár. Ő már akkor hol lesz... messze, távol!

Pedig Darinka csalódott. Midőn másnap, a parkbeli jelenet után Dragomiroff felébredt, szerte-szét szaladt minden gondolata, mely ahoz az asszonyhoz fűzte.

— Micsoda? mondá, én szöktessem el? Hogy is ne! Biztosra veszem, hogy még a határon belül, valamelyik állomáson egy rendőr elfogatási parancscsal lépne elénk. Aztán a sok huza-vona, még meg kellene verekednem a férjjel, a testvérrel s talán az öreg gróffal is! Hohó, nem megyünk bele ily könnyen a veszélybe, méltóságos asszonyom!

És a párbajokra való kilátás annyira megrémítette e bátor férfiut, hogy azonnal elutazott Yaltába „megrongált egészségének helyreállítása“ végett.

S Darinka azt hitte, hogy az most ott várja a park kis ajtajánál, izgatottan lesve, mikor lép elő. Ez a gondolat mosolyt csalt ajkaira...

A kocsis hangja riasztotta fel ábrándjaiból:

— Merre forduljak, szudárinya?

— Hajts Ribinszkbe.

Ez volt a pétervári vonal vasuti állomása.

Midőn beértek a kis város görbe, rosszul kövezett főutcájára, Darinka egy bolt előtt kiszállt a kocsiból és kezét csókra nyujtotta a kocsisnak:

— Menj haza, Ványuska, én itt maradok ebéden Bjednikoff herczegnénél s majd azok küldenek haza.

Ványuska aztán levette ötszegletes sapkáját s úgy csókolta meg nagy alázattal a grófné kezének ujjait... Azután szó nélkül megfordult s haza felé hajtott.

Darinka pedig gyalog sietett a vasuti állomáshoz. Máskor az ily hosszú ut

nagyon elfárasztotta volna, de most... fel sem vette.

A vonat egy félóra múlva indult s egyik első osztályu coupeéjában vitte magával Darinkát, vitte egy ismeretlen cél felé.

Késő este volt, mikor Szent-Péter-várra érkezett.

Máskor várni szokta a hintó, férje már a perronon elébe sietett, nem várva, míg a vonat megáll egészen... most pedig egyedül, félve igyekezett kijutni a tömegből, mely ide-oda lökdöste őt.

Az állomás előtt intett egy izvoscsiknak s halk, félénk hangon mondá neki:

— Izmajlofszkij proszpekt, hatodik szám!

Ott lakott Jeluskin, az ügyvéd.

A ház elé érve, felsietett az első emeletre s megállt egy ajtó előtt, melyre egy fehér tábla volt erősítve s rajta e név: „Jeluskin T. Jegor, az összes jogtudományok tudora.“

Pár pillanatig habozott, de aztán elszántan megnyomta a villanyesengő gombját.

Egy inas nyitott ajtót.

— Itthon van Jeluskin ur.

— Bocsánat, szudarinya, de az ügyvéd ur ilyenkor nem fogad!

— Mondja meg, hogy beszélni akarok vele, én, Derevnikoff Darinka.

Alig egy percz múlva újra kinyílt a szárnyas ajtó s egy öreg, hosszú, fehér haju alacsony ember lépett elő, vastag botra támaszkodva.

— Oh könyörgök, bocsásson meg Ivanovna Darinka, de ez az én inasom egy ostoba ficzkó s ha tudtam volna... Méltóztassék!

S ezzel kinyitotta dolgozó szobájának ajtaját s előre bocsátotta a grófnét. Majd egy karosszéket gördített elő, aztán tiszteletteljesen megcsókolta Darinka kezét, ki leült. Az ügyvéd állva maradt.

— És most mit parancsol szegény szolgájától méltóságod?

Darinka hallgatott. Arczát sötét pir futotta el s zavarában nem talált szavakat, hogy kifejezze magát. Dehát mit is mondjon ennek az öreg embernek? Csak nem beszélheti el neki szégyenét, gyalázatát? Vagy hazudjék? Erre pedig nem volt ereje és nem is akarta. Elég volt, hogy a multban folyton álarczot viseljen, folyton ámitson, hazudjék... Nem akart újra visszaesni vétkeibe. Nem, ő meg akart javulni s most már undorral gondolt arra, hogy ne mondjon igazat.

... És még sem mert beszélni, nem volt ura egyetlen egy szónak sem.

Az ügyvéd pedig bólingatott galamb-ősz fejével s hosszasan nézte az előtte ülő nőt, kinek sápadt, szenvedésteljes arczát a függő lámpa homályosan világitotta meg.

Végre megszólalt szelid, jóságos hangon:

— En értem önt, Ivanovna Darinka. Hallgatásából jobban megértettem mindent, mintha beszélt volna. Önnek nincs

bizalma irántam, házuk régi, kipróbált embere iránt... pedig nem teszi helyesen! Hallgasson meg, majd elfogom én mondani a grófné helyett, hogy miért jött ide.

Darinka ideges mozdulatot tett, de ez nem zavarta Jeluskint, széket hozott magának és leült a grófnével szembe.

— Egy meggondolatlan tett áldozata ön.

— Tudja? Riadt fel Darinka izgatottan, hát már ön is tudja?... Nem, ne nevezze meggondolatlan tettnek, mondja bűnnek, mert ez a helyes kifejezés.

— Csendesedjék kedves gyermekem... Én tudok mindent, higgadtan fontoltam meg az egész cselekményt és csak szánni tudom, nem elítélni... Hisz ismerem önt gyermekkorától és ismerem viszonyait is és ebből kifolyólag ítélve... talán férjének, Vazuloff grófnak is nem csekély része volt abban, hogy idáig jutott.

— A férjemnek? kiáltott fel Darinka, oh nem, csak én, egyedül én vagyok oka

mindennek! Ő szeretett engem... bizott hűségemben. Higgye el, csak én vagyok a hibás.

Jeluskin itt megfogta a grófné kezét s megszorította azt.

— Ön védelmezi férjét? Ezt vártam öntől s jól esik hallanom. Mert nem romlott az ön szive, természete nem hajlik a rosszra s ha pár percze eltántorult is, de a megtérés utja nincs elzárva. Én már vén ember vagyok, sokat tapasztaltam a világon és értem az ön helyzetét is. Hanem mondok valamit. A mult évben részt vettem egy jogi gyűlésen, melyben szóba jött a halálbüntetés eltörlése is. És én szívvél-lélekkel harczoltam az eltörlés mellett. Adjuk vissza a szerencsétlent a társadalomnak, mely kitaszította, javítsuk meg, hassunk a lelkére, tegyük becsületessé, ne essünk ugyanabba a bűnbe, melyet ő követett el, hogy ölt... Az élő embert lehet idomítani bárhogy is, a halott pedig semmire sem való már... Ne rémitse el önt ez a példa, hisz csak

szükségből említettem, bár minden hasonlat sántit.

És ha ön megbánta hibáját, ha jó érzéke győzedelmeskedik a gonoszon, úgy ön meg van mentve. Gyöngéd kézzel gyógyítjuk, mert a durva nem ért a sebek hegesztéséhez s én hiszem, hogy férje meg fog bocsátani önnek és a multra fátyolt vett...

Az ügyvéd nem folytatta tovább beszédjét, mert e perczben Darinka hirtelen felemelkedett s megragadva hévteljesen az öreg kezét, mielőtt az meggátolhatta volna, megcsókolta azt.

Jeluskin valami nedvességet érzett a csók helyén s tudta, hogy az a nedvesség nem más, mint egy könnynycsepp, a legdrágább ékszer: a sziv gyöngye.

— Ej ej, grófné! Hát illik ez, úgy megszégyeníteni egy vén embert! mondá gyermekes pironogató hangon. Aztán komolyan folytatá: Higyje el, nem ok nélkül mondtam az előbb, hogy férje is hibás. Én ismerem őt. Nemes, becsületes

ember, lovagiasságra ritkitja párját, és szerette is önt teljes szívével... de hát, hogy is mondjam csak... nem tudta mutatni!

Komor, magába zárkózott természetű, s csoda-e, ha ön akkor, azokban az években, melyeket mi ábrándos éveknek szoktunk nevezni, nem találta fel azokat a tulajdonságokat, miket várt egy-egy férfitől, ki boldogítani akarja?

Az ön szenvedélyes természete már álmaiban képzelt egy ideált s bizony aligha ismert Vazuloff grófban arra... Hja, ez már így van. Hiába, az ideál olyan jószág, mely csak álmaink világában él, itt a földön tökéletes „kiadásban” hasztalan keressük!

Különben, bocsásson meg, grófné, hogy ilyen sokat beszélek össze-vissza, de hát tetszik tudni, boldogult feleségem igen szigorú asszony volt, ő volt az ur a házban, s életében nem igen engedett szóhoz jutni, hát én bizony most öreg koromban pótolom helyre a sok hallgatást.

Jeluskin nevetve beszélt e ezt a kis családi titkot, hogy legalább mosolyt tudjon csalni arra a halvány, fehér arcra, mi részben sikerült is neki, s ezen úgy tudott örülni az az ifju kedélyü ősz.

— Ugy, ugy, kedves gyermekem! Nem szabad kétségbeesni! Meglátja, minden jóra fordul még. Hanem egy jó tanácsot adok s ezt vegye ugy, mintha édes atyja adná.

Darinka könnyektől áztatott szemekkel tekintett az ügyvédre:

— Minden bizalmam önben van!

— Hát, édes gyermekem — ugy-e megbocsát ezért a bizalmasságért, először is meg kell győzni a grófot arról, hogy azon végzetes estén ön nem mondott igazat. Ez ugyan nehéz lesz, de megkíséreljük. Itt marad grófné a székvárosban?

Darinka alig hallhatóan ejtette ki:

— Itt.

— De hol?

— Azt nem tudom.

— Ugy fogadja el az én ajánlatomat. Vendéglőbe ön nem mehet, már csak az emberek miatt sem. Hanem van nekem egy jó testvérem a Vazul szigeten, az szerencsájének fogja tartani, ha megtiszteli azzal, hogy vendége lesz. Csendes, öreg asszony már, kinek gondozására bátran rábízhatom önt. Azt előre mondhatom, hogy fényes lakosztályról, grófi kényelemről le kell mondania, komornák, inasok sem fognak állni rendelkezésére, de ha megelégszik egy barátságos, lakályos kis szobával, s azzal a segítséggel, melyet Márfa hugom nyújt önnek, úgy hiszem, hogy semmiben sem lesz panasza. Kérem önt, fogadja el e csekély szivességet, hisz azzal oly nagy örömet szerez öreg barátjának.

— Oh uram, felelte Darinka megtottan, jóságát sohasem fogom elfeledni!

— Hagyjuk ezt, grófné! Ez csak kötelesség. Holnap pedig azonnal tudakozodom a gróf után s délben teszem tiszteltemet és akkor mindent meg fogunk beszélni.

A jó öreg ezután droskit hozatott, s a Vazul szigetre hajtatott.

Egy barátságos, kerttel körülvett földszintes ház előtt álltak meg. Jeluskin kisegítette Darinkát a kocsiból, aztán végigmentek az árnyas kerten, a kis ház ajtajáig.

Az ügyvéd csengetésére megnyílt az ajtó s ott állott a ház urnője: Jeluskin Márfa, igazi mintaképe azoknak, kikről már az első látáskor el lehet mondani: Ejnye be kedves, jóságos, arczu anyóka! Fehér, bodros fejkötő takarta fejét, s ranczokkal borított arcza úgy tetszett, mintha szünet nélkül mosolyogna. Sötétkék, minden disznélküli ruhát viselt, melyet hófehér kötény egészített ki.

Élénk, apró szemei kérdőleg tekintettek bátyjára, a mint belépett, s meglepetve kérdezte:

— Te vagy az, Jegor? Micsoda sürgős ügy hozott ide ily későn?

— Hát, kedves Mártám, egy kis meglepetést akarok szerezni számodra. Van

szerencsém bemutatni neked Vazuloff grófné ő méltóságát, Derevnikoff Darinkát, kit gondjaidba ajánlok.

Az öreg asszony csak most vette észre az eddig homályban állt Darinkát. Hozzálépett, aztán meghajtotta magát előtte s így szólt a régi szokáshoz hiven:

— Legyen üdvözölve szerény hajlékban, grófné.

— A grófné, mondá Jeluskin, abban a nem várt szerencsében részesít, hogy elfogadja vendégszeretetünket s itt fog lakni nálad. Tekintsd úgy, mintha tulajdon leányod lenne; ez a legcsekélyebb, mivel bebizonyíthatjuk hálánkat a család iránt, melynek én annyit köszönhetek.

Darinkát meghatotta ez a keresetlen, szives fogadtatás és szive indulatának engedve, megcsókolta kétszer az öreg nő arcát, mire az össze-vissza ölelte, s alig tudott egy helyben maradni örömében.

— Mily megtiszteltetés házamra, mily megtiszteltetés, ismételte folyton. Tekintsen itt mindent úgy, mintha sajátja volna.

Oh, az én Jegoruskám sok szépet beszélt az ön családjáról, önről is... és ki hitte volna, hogy ily örömben részesít... Ejnye no... nézze, ez a bolondos szem könnyezni kezd... ki hitte volna?... De hogy is tiszteljem atyja nevééről?

— Ivanovnának, felelte Darinka.

— Nos, hát Ivanovna Darinka, higgye el, hogy azt a csekélységet, mit nyujthatok, oly szívesen teszem, mintha testvérem lenne.

Most Jeluskin szólt közbemosolyogva:

— Kedves Márta, te csak beszélsz, beszélsz s nem jut eszedbe vacsoráról gondoskodni kedves vendégünknek.

Márfa anyó megijedt erre a szóra.

— Jaj! Majd megfeledkeztem róla! Hiába, öreg vagyok én már, gyengül a fejem. Vezesd be a barinát, Jegor, majd én rendbe hozok mindent. — Masa, Masa! kiáltá ki a cselédnek.

Jeluskin aztán bevezette Darinkát a salonba, s megmutatta neki szobáját is, melyben lakni fog.

A világos kárpittal diszitett szoba csakugyan igen kedves volt. Butorzata nem valami fényes, de kényelmes és izlésesen volt elhelyezve. A fehér függönyös ágy mellett a Boldogságos Szüz és a Megváltó képei függtek, míg alattuk imázsámoly, rajta ősi orosz szokás szerint — az örökké égő mécs pislogott.

Darinka megállott a képek előtt, felpillantott az Isten anyjának glóriától övezett arczára és mély sóhajt küldött fel hozzá, hármass kereszttel vetve magára. Talán sohasem tette ezt oly szívből jövőleg, oly áhitatosan, mint most! Jól tudta, hogy egész sorsa a szüz anya kezébe van letéve, s ha az nem lesz irgalmas iránta, úgy a kétségbeesés az örületbe fogja kergetni.

Jeluskin is meghatottan állt háta mögött, még csak mozdulni sem merte, nehogy zavarja azt a bűnbánó asszonyt, ki visszatért Istenéhez. Az ő áhitata szent!

Végre is a grófné szólalt meg:

— Lássá, kedves Jeluskin, nagyon

régen volt az, mikor ily otthoniasan éreztem magam valahol, mint most. Nem tudom okát adni, de úgy érzem, mintha már régen, igen régen ismerném nővérét, mintha e szobában kezdtem volna járni tanulni, mintha itt tanított volna dajkám az első gügyögő szavakra...

Aztán elmélázva lépett fel az ablak előtti emelvényre, kezeivel átkarolva a keresztfát.

Éppen a tengeröbölre láthatott onnan. A nyitott ablakon át üde, friss levegő tódult be a szobába, a tenger éltető, tüdőt feszítő levegője.

Egyike volt azon csendes éjszakáknak, mely csak itt, a magas északon élvezhető teljes pompájában. Bár közel járt az éjfél, de azért nem volt sötét; sajátos derengő fény huzódott végig mindenben. A világos kék égboltozaton halványan pislogtak a csillagok, hogy alig lehetett észrevenni őket. A tenger ezüstös lapként vészett el a messze távolban, összeolvadva az azur éggel, melyen egy

tenyérnyi felhő sem lebegett. Bent, mélyen a tengeren pedig egy sötétebb pont látszott oldalvást, a kronstadti erőd szigete.

Egyszerre lassu, ütemszerű suhogást hozott idáig a lágy szellő, mely mindjobban erősödött s nemsokára két vagy három csillogó pont tűnt fel a láthatáron, később pedig tisztán ki lehetett venni egy hajó körvonalait, a mint karcsu kéményéből ontja a sűrű füstfelhőket. Az a Reválból jövő gőzös volt, mely most kanyarodik be a pétervári kis öbölbe.

Ugy el tudta volna nézni Darinka ezt a panorámát akár reggelig is.

De megzavarta Márta belépése, ki azt jött jelenteni, hogy a vacsora készen van...

Az estebéd eléggé vigan telt el. Jeluskin összes humorát elővette, hogy felrázza buskomorságából Darinkát és Márta anyó mindenféle mulatságos históriákat mesélt el, miken ő maga nevetett legjobban.

Nemsokára aztán az ügyvéd elbu-

csuzott a grófnétól, s megígérte, hogy másnap délben okvetlen eljő.

Darinka kikisérte a kert végeig, s e szavakkal vált el tőle:

— Isten vezérelje!

Aztán szobájába tért s újra felment az ablakhoz, s mint a szobor, mozdulatlanul nézte a csendes tengert, míg azzal ellentétben, lelkében a viharzó gondolatok üzték, taszitották egymást.

Mi is fog történni hát?

II.

Otthon, az ősi kastélyban nem tudták meg Darinka szökését.

Tatyána, a jó Tatyána elejét vette mindennek.

Kora reggel be akart menni Darinkához, de szobáit üresen találta s először is azt gondolta, hogy az csakugyan megszökött Dragomiroffal.

— Ah! Hát mégis csak becestelen, alávaló? kiáltá hirtelen felgerjedt harag-

gal, hát tegnap bűnbánó magaviselete, megtérése is csak komédia, tettetés?

De mikor megtalálta az asztalon a levelet s elolvasta, akkor megértett mindent.

Tatyána aztán elhitette mindenkivel, hogy Darinka Bjednikoff herczegnénél tölt pár napot s őt bizta meg, hogy tudassa az atyjával. Miután a kocsis is hasonlóképen nyilatkozott, elhitték s csak az öreg gróf csóválta fejét.

S míg ezek a kastélyban történtek, Darinka ezalatt Pétervár felé robogott...

Másnap délből ígéretéhez híven felkereste Jeluskind, hogy elmondja neki mindazt, a mi a Vazuloff palotában történt a végzetes eset óta.

Darinka könnyen érthető izgalommal várta az ügyvédet s mikor látta, hogy az lassu léptekkel közeledik, felugrott az ablaktól s elébe sietett.

— Nos, nos? kérdé izgatottságtól susogó hangon, mialatt csaknem vonszolta maga után öreg barátját a házba.

— Egy igen sajátságos esetről kell értesítenem önt, Ivanovna Darinka. A gróf a ragályos betegek kórházában fekszik.

Darinka e szavakra ijedten kiáltott fel:

— Beteg? Sulyosan?

Jeluskin szomoruan intett fejével:

— Fájdalom, sulyosan. Ő maga ke-reste a veszélyt. Egy különös eszméje támadt s öcscsével együtt felvétette magát a kórház ápolói közé, hogy valamelyikök megszabaduljon az élettől.

— De hisz ez hihetetlen! Testvér, testvér ellen!

— Ugy-e bár? Pedig mégis ugyan.

— És ő szenved... talán haldoklik... vagy már megis halt! Ah!

Neki élni kell, hogy nekem megbocsásson!

Ezzel az ajtóhoz rohant, felszakitotta azt s kisietett, mielőtt Jeluskin és Márfa felőcsudhattak volna ámulatokból.

A kapu előtt egy kocsit vett észre

(azon jött Jeluskin) s alig volt annyi ereje, hogy bele vesse magát, aztán ezt kiáltá a kocsisnak:

— A ragályosok kórházába! Oly gyorsan, a mint csak lehet!

A kocsis bámulva nézte a színéből kikelt asszony s akadozva felelé:

— De hiszen én egy öreg urat várok!

— Nem hallottad? Siess az égre kérlek, egy ember élete függ attól, — kiáltá Darinka parancsolólag. — Vagy pénz kell? Itt van, csak gyorsan!

S ezzel egész tárczáját a kocsisnak hajította, ki aztán nem is ellenkezett tovább, hanem lovai közé csapott ostorával.

— No, ez az asszony tisztára megbolondult! — dörmögé bajusza alatt.

Darinkának minden percz örökkévalóság volt. Kinosan nézte, hogy mily lassan maradnak el a koci mögött a házak, a templomok, a kertek.

...Ha férje addig megtalál halni...
Már e pusztá gondolat megdermesztette

tagjait s elfödte szemeit karjával, mintha így megszabadulna gyötrő gondolataitól.

Micsoda ut, mily Golgotha járás volt ez!

Végre! A kocsi megállt a mogorva, nagy ház előtt, mely magas kőfallal volt körülövezve.

Darinka kiszökött a droskiból s a hogy ereje engedte, meghuzta a kapu csengőjét, hevesen, hosszasan, s minden tagjában remegve várta, mikor nyilik meg az a régi vaspántos kapu, mely olyan volt, mint egy sirbolt bejárata; még a kereszt sem hiányzott oromzatáról, a szenvedésnek, fájdalomnak e szent symboluma.

V. FEJEZET.

A SORS PEDIG VAK.

I.

Azt mondta az ügyvéd Darinkának :

— Vazuloff Fedor gróf hajthatatlan, makacs jellem, kinek, ha egyszer rögeszméje támadt, attól el nem tántorul.

Es az öreg Jeluskinnak igaza volt.

Ily bizarr, ily képtelennek tetsző eszme bizony csak oly főben foganhatott meg, minő Fedoré volt.

Kellett hozzá valami ősi vadság, a vérnek szertelen forrongása, mely megfosztja az agyat higgadtságától, a végletekbe kergeti, a nélkül, hogy mérlegelhetné tettének súlyát, eljárásának helyességét. Az ő helyzete hasonló volt a megsebzett vadéhoz. Felgerjedt dühében tört, zuzott, czél és irány nélkül.

És tervét végre is hajtotta.

Szergej követte őt, mint a hogy a hypnotikus álomba merült követi a suggestiot. Vannak ilyen jellemek. Érzik, hogy a helyzetet, melyet vagy önmaguk, vagy kívülök álló tényező, vagy pedig együtt véve mind a kettő, teremtetek, elviselhetetlen súlylyal nehezedik rájuk, melytől meg kell szabadulni minden áron. A megoldás módja? No, az teljesen közbős előttük.

Ha Fedor nem látott más kivezető utat, ebből a tarthatatlan helyzetből, mint azt, melyet psychopathikus gondolata dictált neki, ám legyen. Kivezető ut a homályból? Az. Bármily rendkívüli, szokatlan, de az és ha az, ugy ő elfogadja.

S a két testvér betegápoló lett a ragályosok kórházában, idegen nevek alatt, ugy hogy még az orvosok sem sejtették, hogy azok a kék zubbonyos, minden szolgálatra kész emberek micsoda fatum, mily szomorú események hajtották e kétségbeesett lépésre.

És csodálatos, attól a percztől kezdve, melyben átlépték a kórház küszöbét, egy szó, egy hang el nem hagyta ajkukat, mely emlékeztette volna őket az előzményekre. Fedor hajthatatlanságból, Szergej fáját jellemző makacsságból.

Minek! Ugyis hasztalan, — gondolta mindakettő és hallgattak és teljesítették tovább önkényt magukra rótt kötelességüket. Éjszakákon át virrasztva egy-egy nehéz beteg ágyánál, lesve lélegzetüket, parancsnak véve minden óhajukat. Időközben alig aludva pár órát, lassu lépéssel közeledve a kimerülés felé, hogy majd akkor... végül, ha az élet nagy problémája megoldást nyer, ha az a kaszás rém szemeiket örök alvásra zárja le, akkor utolsó gondolatuk a megnyugvás gondolata legyen.

Ebben biztak, ezt keresték folyton, napról-napra, lépésről-lépésre...

És a fátum fölvette azt a keztyüt, melyet Fedor vágott a szeme közé.

A kegyetlen játék — úgy látszott

— közeledett a végkifejlés felé: Fedor megbetegedett. Erőt vett rajta egy borzasztó betegség: a hagymáz, mely bőven szedte áldozatát a kórházban. Kezdett beteljesülni vágya, melyet óhajtva óhajtott, hogy egyiküknek el kell pusztulni.

De im, mily gunyja a sorsnak! Mintha csak ezzel azt akarná bizonyítani, hogy ő vak, kérlelhetetlen, az ártatlant sujtja azt, kinek jogában állana a büntetés, a megtorlás.

Az ítélkező ott fekszik gyötrő lázban égve, egy durva kórházi ágyon, eszméletét veszve.

De ezzel véget ért a titkolózás is, lehullt az álarcz. Szergej habozás nélkül rántotta le azt.

A kórház igazgatója előtt nem volt nehéz beigazolni kilétét s tudott volna-e hallgatni most, midőn bátyja megbetegedett! Fedor, az ő imádott Fedorja, kin valóságos rajongással csüngött kora gyermekése óta.

Azt mondják, a veszély megedzi az

igazi bátor embert. Ez történt Szergejjel is. Oh, nem volt idő a siránkozásra. Hisz minden percz Fedor életébe kerülhet, drága volt minden pillanat, drága, nagyon drága.

Az igazgató maga sietett a beteg ágyához s izgatottságában folyton simogatta hosszú, erősen szürkülő szakállát.

— Oh, oh — mormolá több ízben — ilyen eset! A mai modern világban! Megerőltetésembe kerül, hogy elhiggyem. Hát lehet ez? Hát hihető ez?

Vizsgálni kezdte Fedort s aztán még jobban rázta szürke fejét. Karonfogta Szergejt s az ablak mélyedésbe vonta magával.

Az megelőzte. Fojtott hangon kérdé:

— Sulyos?

— Az!

Szergej arcza fehérré vált. Valami fájdalmas rezgés cikázott át rajta. De csak egy pillanatra. A másik perczen már, legyőzve gyöngeségét, hangja ismét visszanyerte erejét.

— Nos ?

— Akarja, gróf ur, hogy őszinte legyek ?

— Sőt kérem reá.

— Ugy az leszek. Nos hát, ha egyszerűen a betegségről volna szó, azt mondanám: türelem, a beteg ereje képes kiállani a szenvedéseket, a betegség nem fog győzelmeskedni rajta. De fájdalom — s ezt a gróf is jól tudja — legkevésbé számithatunk arra, kire első sorban is kellene, magára a betegre. Hisz ez az egész csodálatra méltó eset azt mutatja, hogy Vazuloff gróf maga keresi a halált. Hátha nem akar engedelmeskedni orvosai rendelkezésének ? Ha öntudatának utolsó szikrája is ellentáll a mi megmentési szándékunknak ? Mert én láttam már öngyilkost, ki fölhasználta a legelső őrizetlen pillanatot és sebéről leszakgatta a köteléket. Elvérzett egy jajszó, egy sóhajlás nélkül. Gondolt erre az eshetőségre ?

Szergej oda nézett, arra az ágyra, melyben bátyja feküdt, láztól vörös, élék-

telenült arczczal s aztán megragadta a kórházigazgató kezeit:

— Nem, nem, semmire sem tudok most gondolni! Csak azt tudom, hogy meg kell őt mentenünk, meg, a saját életem árán bár.

Az igazgató viszonozta a kézszerítást.

— Reám minden esetre számíthat. Hanem még egyre akarom figyelmeztetni a grófot. Vitesse kérem mentül előbb haza. Most még a betegség kezdődő stadiumában könnyen kivehető, de később, félek, oly akadályokba ütköznék, melyeket nem tudnánk legyőzni.

Szergej szó nélkül az ajtónak tartott. Már éppen a kilincs után nyult, midőn azt kívülről kinyitották.

Föltekintett s egy lépést tett hátra felé.

Darinka állt előtte.

Az az asszony, kinek egyetlen dögleletes méreggel teli szava idézte elő ezt a romlást, ezt a pusztulást.

Szergej ziháló mellel álta utját. Ajkára nem jött szó, szemei vérbe borultak. Oh, hát miért nincs erő karjaiban, hogy egyetlen csapással megölje ezt az asszonyt, ezt a viperát? Ha a tekintet, a szemek villáma gyilkolni tudna, már nem élne, bizonyára nem. Akadozva susogta:

— Te... te!

A hangra Darinka felemelte fejét s épp oly halk, épp oly remegő hangon felelte:

— Én...

S karjait kitárta, mintha ezzel a mozdulattal azt akarta volna mondani: Hát miért nem sujtasz? Itt vagyok, nem védem magam, várom. Csak a szivembe, csak oda jó mélyen, hogy biztos legyen.

Elkezdett inogni, aztán hirtelen összeomlott, zajtalanul, mintha nem is a test, de a lélek omlott volna össze agyonzaklatva, halálra kinezve.

Ott hevert a földön, Szergej lábainál. Az föléje hajolt.

És kezdetét vette egy párbeszéd;

egy részről az indulatok vad tüzétől föl-
emésztett gyűlöletes, sziszegő hang, más-
részről erőtlén megtört susogás.

— Alávaló, becstelen!

— Az, az vagyok!

— Lelkek meggyilkolója, becsület-
rablója!

— Az, az vagyok!

— Férges gyümölcs a pokol fáján!

Az asszony csak nyögött tovább:

— Az, az, az!

— Oh, ha megtudnálak ölni!

— Gyönyör volna nekem!

— Ha összetudnálak törni, agyon-
tiporni!

— Tedd. Várom!

— Mit tettél?

— Csupa rosszat!

— Megérdemled, hogy élj?

— Nem. Mindennap száz halált!

— Nézz oda. A te áldozatod!

Darinka felemelte könyárban uszó
tekintetét. Nézett, nézett merően Fedorra,
mint egy lethargikus álomból ébredő, ki

nincsen tisztába azzal, hogy a mi körülte történik valóság-e, vagy csak kuszált álmanak kuszáltabb folytatása. Lelkébe visszatért az öntudat. Imbolyogva emelkedett föl, aztán vad, fékvesztett sikoltással ellökte maga előtt Szergejt, az ágyhoz rohant s mielőtt az orvos megakadályozhatta volna, már ott térdelt Fedor előtt, ráborulva. Sirt, zokogott el-elfulladozva, feltörő kiáltások között...

És Fedor, lezárt szemhéjakkal, hágmázos önkivületében, a lélek őrjöngésével beszélni kezdett:

— Zenét hozzatok! Sipot, dobot! Ma mindenkinek örülni kell!

II.

A Vazuloff palota kapuja ismét kinyílt, hogy utat adjon egy szomorú menetnek. Egy tárántász, leeresztett vászoner nyőjével s fedett kocsi állt be az udvarra.

Az inasok felgöngyölgették a tárántász ponyvát s lassan, kimélettel emelték le a hordóágyat, melyen Vazuloff Fedor

feküdt. Majd vállaikra vették a terhet s megindultak fel a lépcsőn, melynek szőnyege felfogta czipőik kopogását.

Utánuk a német származásu Wolff doktor, Pétervár egyik orvosi kitűnősége és Szergej ment.

Lassan, szótlánul haladtak egymás mellett s mikor Fedort ágyába fektették, maguk is segítettek a szolgálknak, aztán leeresztették az ablak függőnyeit, melyen keresztül átvöröslött a nyári alkony halványuló fénye s meggyújtották a candelabre-k gyertyáit.

Olyan volt ez a mesterséges fény a kívülről behatoló világossággal szemben, mintha harczra kelnének egymással.

És valóban harcz folyt itt e szobában. Egy hosszantartó, kétes kimenetelű harcz telve aggodalommal, majd megmegújuló reménynyel, majd elvesztett bizalommal.

Az élet s a halál harcza.

A betegnél csak az orvos és Mitrofán, a régi hű cseléd maradt. Szergej átment

saját lakosztályába, mely a Nyéva partra nézett.

Sokáig járkált szobájában, végre is íróasztalához ült s írni kezdett. Eddig, e chaotikus helyzetben egy percze sem jutott eszébe jövője s most sem gondolt vele, csak azt tudta, csak azt érezte, hogy bármiként fordul is a sors, a katonaságnál nem maradhat. Mi történik vele aztán?... Hát kérdi a falevél a szélről, hová sodorja? Tudja azt a hullám, mely folyton a másik nyomába lép, hová siet, hová hömpölyög?... Mert bizony az ő élete is ilyen uttalan falevél lett, ilyen magával tehetetlen hullám.

Megirta pár sorban rangjáról való lemondását a hadügyminiszternek.

És nem fájt neki.

Pedig, hogy szerettepályáját, egész életét annak szentelte s ime, most pár életetlen betűsorban eltemeti fényes carriéréjét, vállrojtjait, hűséges kardját, mely nem hagyta cserben soha, a legvéresebb ütközetekben sem.

Ugy el tudott gondolkozni ezen s csak nézte azt az iv papirt, melyről csak ez az egy szó világolt eléje: lemondás, lemondás...

Egy inas lépett be s ő észre sem vette. Megkellett szólítania urát, hogy tudassa jelenlétét. Szergej akkor sem fordult feléje.

— Nos?

— Az ápolónő megjött.

— Jól van. Küldd be.

Nemsokára az inas bevezette az ápolónőt s távozott. Az szerényen állt meg az ajtónál Szergej háta mögött s várta, hogy megszólítsák.

— Melyik zárdából jött?

— A Szmolnij kolostorból.

— Ismeri teendőit?

— Igen. Ápolni, enyhülést szerezni a szenvedőnek, imádkozni jobbulásáért, örködni felette éjjel-nappal.

Az ápolónő szavai eleinte alig voltak hallhatók, de végül erősen ejté ki

azokat s áticsillogtak rajtuk a meghatottság hangjai.

Szergej meglepetten fordult vissza s aztán hirtelen felszökött üléséből.

— Ismét és ismét te?

— Én, mindég, mindég...

— Hisz megtiltottam, hogy átlépd e ház küszöbét.

Darinka rámutatott a fekete ruháján csüngő keresztre:

— Ez utat nyit nekem bárhová.

— De hát mit akarsz?

— Mondtam már. Ápolni a szenvedőt!

Szergej gyorsan közbe vágott.

— Nem engedem, nem engedem!

Darinka ugyanazon a hangon felelt, melyen eddig beszélt. Szenvtelen, sötét árnyalata volt annak, mint sötét azoknak az élete, kiknek ruháját viselte. Ilyen lemondó, de elszánt hangon beszélhettek a circus vértanui is, midőn a vadállatok közé vitték őket: „Készen vagyok“...

— Azt te nem teheted. Megfoszt-

hatsz mindentől, elismerlek birámul. Megfoszthatsz mosolyomtól, elveheted lelkem nyugalma, el életemet, de nem tépheted ki szivemből a jobb érzést! Elvonhatod tőlem szeretetedet, szánalmadat, de meg kell osztanod velem a szenvedést, a gyötrelmek sokaságát, a fájdalmak özönét. Mert ehhez jogom van! Ha örülsz, ha vigadsz, én sirok az alatt. Távol, nagyon tőletek. De te szenvedsz, szived fel van hasítva örökké fájó, örökké égető sebbel, szemednek könnyforrása ki nem apadva omlik alá szünetlenül és még sem tudja beheggeszteni azt a sebet, eloltani azt a tüzet. És ebből a fájdalomból, ebből a kinból részt követelek! — Nem kívánom, hogy elismerjete, hogy megbocsássatok, csak türjete meg. Mint a hogy megtűrte az idegen csavargót, könnyörületességet gyakorolva... Kinozz, gyötörj, de engedd, hogy itt maradjak ő mellette! Nem mint hitvese, nem mint vele egyenrangú, de mint cseléd, mint a legutolsó szolgáló... mint egy mérges eb, ki megmarja urát,

aztán megbánva tettét azon igyekezik, hogy megnyalja a sebes kezét.

Darinka ott állt Szergej közvetlen közelében s fogta annak kezét. Az bár engedte, de elfordulva állt tőle.

Szünet következett, melynek minden egyes pillanata az érzelmek tusájában évek hosszú sorával értek föl.

Szergej szólalt meg újra:

— S ki biztosít, hogy őszinte vagy? Hogy tetted nem mimelés csak, a lélek hazug tettetése?

Darinka erővel maga felé fordította Szergej fejét.

— Nézz szemembe!

— És ha az is hazudik? Az is lelked bűntársa?

Az asszonyból kitört fájdalom. Szenvedélye felül kerekedett, úgy beszélt:

— Szergej, Szergej! Ha kétkedsz megtérésemben, úgy kétkedsz a mindenség Urában, ki könnyörületesebb volt irántam, mint te! Azt hiszed, tudnék tettetni ebben a nagy, vészes pillanatban, mely-

ben talán a halál suhan el e ház fölött! Azt hiszed, ha szivemben egyetlen egy bűnös érzelem laknék, viselném ezt a ruhát, mely egy a lemondással, az örök fájdalommal? Mert, tudd meg, Szergej, én már semmit sem reménylek. Nagy volt az én bűnöm, nagy lesz vezeklésem is... Ma reggel óta joggal viselem ezt a ruhát. Az irgalmas nővérek tagja vagyok s az is maradok. Nem kérek tőletek semmit, semmi mást, csak bocsánatot. Csak azt engedd meg, hadd maradjak Fedor mellett, a míg szüksége lesz rám. Aztán bármi történjék is, távozom. Vissza megyek oda, abba a rendbe, melynek tagja vagyok, hogy sohase lássatok, emlékem ne keserítse el szíveteket, sötét árnyam ne álljon többé utatokba... Oh engedd, engedd, hogy a bocsánat malasztját vihessem innen el, engedd, hogy vezekeljek, verve mellettem az ő ágyánál, szenvedjek vele, érezzem én is a fájdalmat, a kint, talán jobban, mint ő...

Zokogás verte fel a szoba csendjét s

a gyertyák lobogó, vörösés fénye megvilágította a jelenetet, amint egy fekete ruhás asszony, mellén a kereszttel, meggörnyedve hajolt le egy fiatal férfi keze fölé, míg az komoran néz maga elé, másik kezével a szék támlájába kapaszkodva.

Aztán Szergej fölemelte tekintetét a szoba falára, hol a sarokban egy nagy arany feszület függött, alatta az örökmécsesel... és a fölfeszített Istenember tanácsot adott neki e lelki homályban.

Megértette.

Arczáról eltűnt minden büszkeség, minden dacz, harag és szeliden jobbjába fogta Darinka kezét, kivezette a szobából, végig a hosszú folyosón, benyitott egy nagy fehér szárnyas ajtót, a betegszoba ajtaját, s előre bocsátva a nőt, így szólt hozzá:

— Menj, teljesítsd kötelességedet!

VI. FEJEZET.

KÜZDELEM A HALÁLLAL, A SZIVVEL.

Szomoru, nagyon szomoru ház lett a Vazuloff palotából.

A hol ezelőtt vidám, nagy társaság töltötte be a termeket, ott most lábujj-hegyen járnak, komor arczczal. A cselédség körében, akár az istállókban, vagy lent a konyhában, akár a folyosókon, előszobában csak egy kérdés járta, susogva, félénken, lélegzetet visszafojtva:

— Hogy van az ur?

S bizony az öreg Mitrofán sokszor törölte szemét, mikor megadta a kérdésekre a feleletet:

— Rosszul, nagyon rosszul!

A kapusnál halomra gyűlt a részvét látogatók névjegye. Törődött is azokkal most valaki.

Ott fent pedig, a kertre néző betegszobában eszméletlenül feküdt ágyán Fedor.

Néha, néha nehéz, hörgő hang tört elő melléből, megmozdította karját, mely aztán tehetetlenül esett vissza a takaróra, szemhéja megrezdült.. és aztán mozdulatlanul maradt soká, órák hosszáig.

Darinka ott ült előtte az ágy lábánál, szemben a beteg arczával. Ha az megrezzent, felugrott, ráhajolt, úgy leste minden mozdulatát. Selyemkendővel törölgette azt a viaszsárga, izzadságcseppektől gyöngyöző homlokot, leste az órát, mikor kell végrehajtani az orvos rendeleteit; nem késett egy perczig sem.

Sem éjjele, sem nappala nem volt. Készségében nem ismert határt.

Szergej gyakran sugta neki :

— Eredj pihenni, itt maradok én.

Darinka csak fejét rázta s elhárította magától Szergejt.

És maradt ott, hátrahanyatlott fővel aludva egy-egy órát a nagy karosszékben, felrezenve az ajtó nyílásra, vagy bármi neszre.

Végre is tulfeszült érzékei hallucinálni kezdtek.

Gyakran, ha merőn nézett Fedorra, úgy képzelte, mintha az fölnyitná szemeit, vádolva, szemrehányólag tekintett reá. Ilyenkor elfödte kezével arcát, s odadőlt a szék támlájára, zsebkendőjét erősen szájára nyomva, hogy felkiáltását elfojtsa. S aztán, mikor lecsillapult kissé, alig mert az ágy felé nézni. Hátha az a képzelet csakugyan igaz? Hisz így is, elfordult fejjel is úgy érzi, mintha az a szempár rátapadna, keresné az utat szívéhez, hogy lássa, hogy kifürkészsze mi van abban?

Fülei zugtak, hangzavart hallott maga körül, gyermeksirást, jajgatást a legörjítőbb fájdalom sikoltozásait. És ilyenkor, ha szemeit lezárta, füleit rémülten fogta be, úgy érezte, mintha sülyedő hajón volna, mely szédítő gyorsasággal forog az örvényben. Látni vélte a sötét tenger haragos, tajtékozó habjait, melyekben bukdácsoló emberi testek küzdenek az ár ellen, fejek, eltorzult, halálra vált

vonásokkal, égnek emelkedő karok, görcsösen összegörbült ujjakkal, és minden minden, maga az égboltozat is, nehezen libegő szürke felhőzetével forog gyorsan, szilajul, összegomolyitva mindent, vizet, embert, hajóroncsot...

És ha elernyedtt izmai, lázas agya elnyomták öntudatát, ha a bágyadtság elzsibbasztotta idegeit, feje kábult álomban hanyatlott a szék vánkására, úgy álma csak folytatás volt visiokkal teli ébrenlétének. Megjelentelőtte férje, vérző mellel, szivét kezében tartva, úgy kiáltá neki: „Ezt te ölted meg, te szakítottad ki!” — Majd látta Fedort a ravatalon, a mint sovány karjaival fölemeli szemfödőjét s mosolyogva sugja: „Jőjj, jőjj, nászágyunk ez!” És az a kiaszott, hosszú kar hívólag int felé s ő érzi, hogy valami ellenállhatatlan erő arra készti, hogy engedelmeskedjék annak a hívásnak... „Jőjj... jőjj!”...

És Darinka felugrik fektéből, szive oly hevesen ver, hogy hasztalan nyomja rá kezét, nem tudja elhallgattatni... ha-

lántéka lüktet és lihegve, reszkető kezekkel rohan az ablak felé, hogy fölrántsa azt, maga sem tudja miért? Talán mellét fojtogatja valami s fuladozásában nem elég neki a szoba levegője?

Aztán, perczek mulva, míg égő homlokát az ablak üvegéhez nyomja, szakadozva rebegi:

— Büntetsz, Istenem, nagyon büntetsz!

De azért e rettentő lelkiállapot dacára, elcsigázva szörnyen, viseli tovább sorsát.

Szergej és az orvos szavaira szomoruan mosolyog:

— Ne bántsanak. Jó itt. Itt van az én helyem.

— De hisz így tönkre teszed magad!

— Az lesz jó nekem.

— Maga is beteg lesz, grófné, — szólt az orvos gyakran.

— Már is az vagyok. Érzem, mint fagy meg a szívem lassanként...

Egyszer aztán bekövetkezett az, a mitől féltek.

Éjjel történt.

Szergej nyugodni tért s az orvos is, miután felvette a beteg hőmérsékletét, szobájába vonult, mert Szergej határozott kivánságaként ő is a palotában lakott.

Mitrofán, Fedor komornyikja éppen a folyosó ajtaját zárta be, mikor éles, kétségbeesett sikoltást hallott s alig pár pillanatra rá, nagy robbajjal tárult fel a betegszoba ajtaja s a grófné a folyosóra rohanva, sikoltozva kiáltá:

— Meghalt! Meghalt!

Pár percz alatt talpon volt az egész palota.

Szergej, az orvossal félig öltözötten futott be Fedorhoz, mig Mitrofán kezeit tördelve, rémült arczczal ismételte:

— Uram! Én jó uram!

A grófot az ágy előtti szőnyegen találták arczra borulva. Nyilván erős deliriumában kivetette magát az ágyból, s Darinka ettől rémült el annyira.

Hárman aztán ismét az ágyba emelték. Szergej halotthalványan, összekulcsolt kezekkel leste, hogy az orvos mint tapintja bátyja ütőerét, mint hallgatja melléhez szorított füllel a szivverését.

Hosszu, kinos percz volt az.

Végre is Szergej megragadta az orvos karját, de nem merte megkérdezni azt, a mit gondolt. Wolff doktor érezte karján annak a remegő kéznek a szorítását s visszafordult.

— Nem halt meg, mondá röviden.

Szergej kigyult szemei találkoztak az orvos tekintetével, mely komoly maradt.

— Nem halt meg, ismétlé még mindig az érverést tapintva. — Ez a fordulópont; a válság most állt be. Értsen meg jól gróf ur, ettől az éjszakától függ minden: élet vagy halál. Ha megéri a reggelt, úgy jótállok életéért.

S a mig ezek történtek bent, a szobában, kívül, a sötét folyosó sarkában véresre sebzett homlokkal feküdt Darinka, a nagy zavarban, ijedelemben magára hagyva, elfeledve.

II.

Elmult az éjszaka.

A hajnal kipattanó derengése uj életet, uj reményt hozott a Vazuloff háznak.

Fedor testi ereje, nagy szivóssága győzedelmeskedett nehéz betegségén.

Az élet visszatért a már-már kimerült szervezetbe, a hunyni készülő elmébe.

Az orvos kezeit dörzsölve tipegett a beteg körül s vidáman mondogatta Szergejnek:

— Ugy-e megmondtam? A reggel! A reggel!

És Szergej mosolygott, oly hosszú idő óta először. Öröme nem talált szavakban kifejezést; majd az orvos kezeit szorongatta, majd bátyja fölé hajolt és simogatta haját, homlokát, miközben szelid hangon, mint a gyermekeket szokás feddni, úgy ismételte:

— Te rossz, te rossz!

Oh mennyi szeretet, mennyi gyöngédség volt kifejezve ebben a pár szóban!

Mitrofán pedig az első jó hirre csak úgy repült az udvarra. A kit elébe kapott, megragadta vállát, és siró-nevető hangon kiáltozta:

— Meggyógyul az uram! Nem hitted ugy-e, te halálmadár! De én tudtam, tudtam, megmertem volna rá esküdni a kazáni csodakép előtt!

Szegény, öreg szolga! Pedig tegnap még hogy zokogott, hogy mondogatta sirástól fojtogatott, szepegő hangon: Oda van, teljesen oda!

És a míg az egész házban örömtől sugárzó arczczal jártak-keltek az emberek, egy kis részében, ott, a hol egyhangu csobogással ontja vizét a kő amorette-ekre s a fák sűrű lombjainak békés csendjét vidám madárcsicsergés veri föl, ott abban az árnyas szobában, párnákkal megrakott székekben alszik Darinka.

Fekete ruhája csak még fehérebbnek tünteti elő halvány arczát s homloka selyemkendővel van átkötve.

Tegnap éjjel sokáig, talán órahosszat

hevert ott a folyosó márvány kövezetén, még ráakadtak. Sok vért vesztett, bár homloksebe nem volt veszélyes. S a szegény orvos folyton szaladgált egyik betegétől a másikhoz. Lelkiismeretességében le nem feküdt volna aludni egy perczre sem.

S az üditő álom magához téríté Darinkát. Még mitsem tudott Fedor állapota felől s most, hogy felébredt, felkelt székéből s szédülő fejjel, bizonytalan lépésekkel indult az ajtó felé, hogy Fedorhoz menjen.

Mikor az ajtóhoz ért, a portier-be kellett kapaszkodnia, oly erőtlén volt. Kissé pihent. Ebben a perczben lépett be a szobába Szergej. Meglepetten látta a tántorgó asszonyt maga előtt, aztán átfonva derekát, visszavezette székéhez. Gyöngéden szólt hozzá:

— Miért erőlteted meg magad ; pihenj.

Darinka révedezve, homlokán nyugtatva egyik kezét, susogá:

— Fedor... Fedor?...

— Jobban van.

E szavakra a szegény asszony úta e
vel is fel akart emelkedni, szemeiben lázas
öröm gyult ki.

— Jobban van? Igazán Jobban van?
Hátha csak ámitani akarsz, ha meg-
csalsz?... Látni akarom!

Szergejnek erővel is le kellett fogni.

— Még nem, nagyon gyöngye vagy,
ő is...

Darinka már nem érzett gyöngesé-
get tagjaiban. Nem érzett fájdalmat, szen-
vedést, csak szívének tuláradását. Csak
azt tudta, hogy Fedor él s élni fog! Vá-
ratlan boldogságában megfeledkezett min-
denről, a multról, annak sötétlő emlékei-
ről, a szégyenről, a szenvedésről, melyet
ő dobott erre a házra, csak azt tudta,
hogy Fedor él, és csak azt érezte, hogy
ez a tudat boldogítja.

— Oh mondd, mondd, — lihegte
tovább, — mikor láthatom?

Szergej zavarában félrefordította fejét.

Mit mondjon, mit feleljen ennek a
szerencsétlen asszonynak?

Azt jól tudta, hogy Fedor nem fog megbocsátani neki, látni sem akarja, s ha tudná, hogy itt van vele egy fedél alatt, talán képes volna kiüzetni a házából. De mindezt csak nem mondhatja el ennek az agyongyötrött, beteg teremtésnek? Nem volna szive hozzá. Most már nem. A mióta látta önfeláldozását, azt a határt nem ismerő ragaszkodását Fedor iránt, azóta lassanként meggyőződött arról is, hogy ennek a nőnek lelkében nagy változás történt. Rossz indulatait elnyomta a jó érzés, mert azok a könnyek, az a fájdalom, lelki kin nem lehetett tettetés, azoknak kifejezései csak igaz érzületből fakadhattak. Most már szánta, most már sajnálta.

Mintsem kétségbeejtse, inkább hazudott neki:

— A mint az orvos megengedi, látni fogod.

Darinka hálásan nézett fel Szergejre:

— Oly jók vagytok, nagyon is jók

hozzám, a méltatlanhoz. Lásd, mióta e szobában vagyok, illúziókba ringatom magam. Ez volt az én kedves szobám... azelőtt... és még minden úgy van, a mint volt. A folyondár, mely bekandikál az ablakon, a kandallón a velencei óra, a fali szőnyegek, a butorok, minden, minden a régi... és én úgy képzelem, mintha csakugyan semmi sem változott volna meg. Semmi?... Csak két sziv szakadt ketté, csak két lélek vált el egymástól s egy család nyugalma dűlt fel egy áldástalan, vészes percz... s a boldogság oly madár, melyhez durva kézzel nem szabad nyúlni, mert tovaszáll, elrepül s oda van...

Szergej szótlanul hallgatta az utóbbi indulatos hangon kiejtett szavakat. Ebben a pillanatban át tudta érezni Darinka fájdalmát. Oh, hát miért nem lehet letörölni azt a multat az emlékezet táblájáról egy vonással?

Ha villám sujtja a büszke tölgyet, az kiheveri a csapást. Tagjai egybeforrnak, újra zöldül, újra lombosodik. Ha jég, pusz-

titó vihar éri a vidéket, a jövő tavasz elfeledteti e rombolást. Minden újra éled, virul, tenyész. Ha komor, átláthatatlan fellegek takarják az eget, elég egy kis szellő, hogy meghasítsa a felhők kápitját s azon át ismét leküldi sugarát a nap, talán fényesebben, ragyogóbban, mint azelőtt. Ha vizáradat pusztít a termékeny rónán, az sem tart örökké. Az ár fölszárad, viasszaszáll medrébe s a jobb idők áldásra fordítják a csapást... Hát csak a sziv, az emberi sziv volna olyan, hogy ha egyszer feldűlják, ha egyszer csapás éri, sohasem tudna egybeforrni, nem tudna feledni s újra érezni?

Szergejnek gondolata közepette megfogamzott egy terv fejében. Meg fogja kísértetni ezt a két szertetört szivet egybeforrasztani, meggyógyítani úgy, hogy a jövő boldogsága elfeledtesse a multnak minden szenvedését s az örök nap, az örök fényesség elűzze a sötétséget, mely most két emberre oly nyomasztólag nehezül.

Hátha minden, de minden el tudja viselni a ránehezedő csapást a természetben, csak az ember lenne kivétel?

III.

Lassú volt a gyógyulás, de immár biztos.

És ez a betegség nagy változást idézett elő Fedoron. Nemcsak külsőleg, de lelkében is. Hova tűnt el az a nagy jellem-erőt, az a makacs daczot kifejező barázda ott a homlokon, a szemek között? Elsimult szépen. A száj szögletén az a kemény vonás megszelistült s alig látszott. Mintha nagy, hosszú álmában egy láthatatlan kéz szépen elsimított volna mindent, mindent azon az arczon, bánatos, de gyöngéd kifejezést nyomva rá.

Hangjából kiveszett az ércz, mozdulataiból az az ellentmondást, beavatkozást nem tűrő erélyes határozottság.

Nagyon megváltozott.

Ha Szergejhez szólt, tette ezt szeliden, becéző hangon, mint szokta az apa

a gyermekéhez, az erős a gyöngéhez, ki a hatalmas védszárnyak alá menekül.

Egy izben, mikor tolószékén az ablakhoz gördítették, hogy hadd élvezze az üde levegőt, mely a nyitott ablakon beáramlott a szobába, hogy lássa a kert fái között előkandikáló nap aranyos ragyogását, Szergejhez fordult hirtelen:

— Mondd csak, te neked tudnod kell...

— Mit, bátyám?

Fedor nem folytatta tovább, hanem kezével intett: Hagyjuk... És nézte ismét a parkot, melynek minden egyes fája, bokra oly ismerős volt előtte.

E napon aztán alig lehetett szavát hallani. Szórakozottságán észre lehetett venni, hogy valamivel tépelődik magában s ha ránéztek, lesütötte szemeit, mint valami tetten kapott gyermek.

Mióta állapota javulásnak vált, ez a komoly, gyakran magába zárkózott ember gyűlölte a magányt. Wolff doktornak és Szergejnek folyton körötte kellett lenni,

ott kellett étkeznie az ő szobájában és ha Szergej el-elhagyta a szobát, rendesen utána szólt:

— Sokáig maradsz, Szergej? Jer vissza gyorsan!

Ha éjjel a zavartalan csendben került szeméit az álom s nyugtalanul mozgott ágyában, becsöngette Mitrofánt. És az öreg cseléddel beszélgetni kezdett a kaukázusi, a krimi hadjáratról. Kölsönösen elmondták egymásnak az ütközetek, ostromok lefolyását és mikor Mitrofán, hogy könnyebben érthetővé tegye beszédét, gyufaszálakból rakta ki a mahagoni asztalon a hadtestek állását, Fedor feszült figyelemmel kísérte minden mozdulatát.

— Ez itt Szeváasztopol... itt volt felállítva a francziák ágyu parkja, frissen hányt földsánczoktól védve... emitt sátoroztak a vörös kabátos angolok...

S hallgatta, hallgatta mindaddig, míg végre szeméit nehezeknek érezte, Mitrofán hangját csak mint érthetetlen zsi-bongást fogták fel fülei, s aztán a vén szolga

észrevéve, hogy a gróf elaludt, elhallgatott, rövid imát mondott ura fölött s nesztelenül ment ki a szobából.

Végre az orvos megengedte, hogy Fedor elhagyhassa a szobát s rövid sétát tehessen a parkban. A lépcsőkön még széken ülve vitték le az inasok, de a kertben már maga járt. Egyik karját Szergejére támasztva, a másik kezében botra támaszkodva. Wolff mellettük haladt, míg Mitrofán hátul hozta a párnákat, takarókat utánuk.

Egy árnyas helyen, hol a padot rhododendron-bokrok s jaspisok vették körül, megállott.

Wolff doktor hozzá sietett:

— Fáradtnak érzi magát a gróf? — kérde.

— Pihenni akarok.

És leült a takaróval födött padra, míg a párnákat visszautasította.

Az orvos egy hírlapot vett elő s leült egy távolabbi padra olvasni.

Fedor ráhelyezte jobbját Szergej kezére s úgy kezdett vele beszélni:

— Ugy-e, türelmetlen, rossz beteg voltam ?

— Nem, nem bátyám !

— Sok bajt okoztam nektek ?

— Semmit. Inkább bánatot, mintsem bajt...

Most Fedor hirtelen rászögezte éles tekintetét Szergejre:

— Csak ketten voltatok mellettem ?

Szergej zavarba jött. Vontatva felelte:

— Nem; Mitrofán is segédkezett.

— Különös, — mormolá Fedor, — pedig nekem úgy tetszett, ha némelykor, mikor a láz nem kinzott annyira s egy-egy pillanatra felnyitottam szemem, mintha egy női alakot láttam volna magam előtt... Fekete ruhában, nyakában kereszttel, vékony, fehér kezekkel... s az arca... oh, az az arcz hasonlított... hasonlított...

— Kihez, bátyám ?

Fedor összerezcent s kezével elutasító mozdulatot tett.

— Nem, nem, az lehetetlen... Ő távol van, élvezi az életet, gyönyörben úszik tán, míg én szenvedek.

Szergej agyában egy gondolat kezdett derengeni, s úgy befészkelte magát lelkiületébe pár perc alatt, hogy meg volt győződve, miszerint nem csalatkozik.

Ugy van! Bátyja még mindig szereti Darinkát! A sok lelki és testi szenvedés megtörték azt az ellenállást, melyet magára erőszakolt és ime, az a mesterséges jég olvadozni kezd kebléről s a sziv, ez a folyton és mindig egyforma emberi sziv, mely egyaránt érez a világrengető, vérengző hősben éppen úgy, mint a legutolsó nyomorult koldúsban, most jogát követeli.

Es merész kezekkel, elhatározottan nyúlt ahoz a régi, nagy sebhez, melyet csak félig-meddig, rosszul takart a kötelek. Nem törődött vele, mikor bátyja már

az első szavaknál idegesen szorongatta kezét s haragosan szakította félbe:

— Hallgass, hallgass!

Nem törődött semmi tiltakozással, semmi parancscsal. Tudta jól, hogy gyötri bátyját, hogy az szenved a mult emlékeinek hatása alatt, de ő csak beszélt tovább. Ej! a gyógyító kés mentől nagyobb, mentől mélyebb sebet vág a beteg testrészen, annál több a remény, hogy a műtét sikerülni fog.

És Szergej beszélt tovább. Elmondott mindent, mindent arról a vészes estéről. Védte Darinkát s védte úgy, a hogy csak egy érző lélek tud védeni, ki elhatározta szilárd, megdönthetetlen akarattal, hogy visszavarázsolja az elvesztett édent a pokol helyébe s folyt a szó ajkairól. Majd meggyőző, logikai érvekkel állt elő, majd a szív világára, az emberi érzelmekre hivatkozott, lelkesen, odaadóan, mint a ki jól tudja, hogy e percztől mennyi függ. Minden.

Fedor feje a beszéd alatt mindjobban

előre hajolt. Mozdulatlanul hallgatta öcsését s mozdulatlan maradt még akkor is, mikor az már rég hallgatott.

Majd lassan kezére támasztá homlokát. Szergej nem zavarta. Jól tudta, hogy e magábaszállásnak meg lesz a kívánt eredménye.

Nem csalódott.

Fedor szive győzött.

— Hiszek neked, hinni akarok. Oh, én a mult napok alatt oly közel álltam az Istenhez, hogy felülemelkedtem minden emberi gyarlóságon. Elhiszem, hogy az a nő (még nem birta kimondani nevét), inkább szerencsétlen, szájalomra méltó, mintsem bűnös. Elhiszem, hogy egy elvakult percz oly örvénybe képes sodorni az embert, a melyből nehéz a kibontakozás. Jól van, elhiszek mindent... De még sem! Nem, nem mindent! Azt mondtad: szeret? Hát miért nem védte magát, miért nem keresett, hát miért nem üldözött, ha ez kellett volna, hogy bebizonyítsa ártatlanságát? Hol volt, míg én a poklok minden

kínját átszenvedtem? Hol volt, míg én gyötrelmeim közben csak átkozódni tudtam, s nyelvem nem tudott imára hajolni? S hol van most, milyen fertőben, milyen becsstelenség között? — És Fedorban felülkerekedett újra a kétkedés.

Szergej belátta, ha most újra beszélni kezd, mindent elronthat. Be kell várni, míg ez a makacs lélek ismét lecsendesül. S hagyta bátyját, a mint indulatosan emelkedik fel a padról, erőteljesebben, mintsem elgyöngült szervezetétől várni lehetett volna s karjába kapaszkodva, megindul a palota felé, folyton ezt ismételve, mintha magától kérdené:

— Hol volt? Hol volt?

VII. FEJEZET.

CONSUMMATUM EST.

I.

A következő napokban az idő esős, borongós volt.

Fedornak be kellett szüntetni a kerti sétákat. E helyett a széles folyosón járkált, melynek oldalait pálmák s más délszaki virágok diszitették. Hányszor elment azelőtt az ajtó előtt, mely Darinka régi szobáiba vezetett, a nélkül, hogy tudta volna, hogy urnője visszatért oda, hol egykor a boldogság vert tanyát. Boldogság, melyről sohasem hitte, hogy így romba fog dőlni. Gyakran kísértette a vágy, megnézni azokat a szobákat, hol talán egy ott feledt keztyű, csipke emlékeztette volna a verőfényes napokra s

már-már szólni akart Szergejnek, hogy hozassa föl a kulcsokat... de mégsem tette meg.

Nem akarta mutatni gyöngeségét, azt, hogy még mindig ...nos hát igen, hogy még mindig szereti azt az asszonyt. Aztán minek is ujítsa föl a reminiscenciákat, miért kényszerítse a multat, hogy társuljon a jelennel, mikor az csak fájdalmas érzést kelthet lelkületében. Hiszen ott hasztalan keresné azt, a ki egykor életet, örömet, vidámságot hozott a házba. Elment s ki tudja hol jár s nem törődik azzal, hogy a mit hátra hagyott, az örök szenvedés, örök bánat...

És Fedor ment tovább, lehorgasztott fővel s hasztalan akarta elüzni agyából a gondolatot, vele kellett akaratlanul is foglalkoznia, az a kép ott lebegett szünetlenül előtte.

Szergej pedig minden nap órákat töltött Darinkánál. Senki sem tudott róla, csak az orvos és az öreg Mitrofán. És Szergejre nagy feladat hárult. Alig tudta visszatar-

tani Darinkát. Vigasztalta, felvidámitotta, napról-napra új reménynyel áltatta s alig győzött felelni azokra a kérdésekre, a melyek csak úgy áradtak a szegény asszony ajkairól.

Mit fog tenni Fedor, ha meglátja? Meg fog-e bocsátani? El fogja-e hinni, hogy megtért, megjavult s el fogja-e hinni, hogy az a szomorú eset nem volt egyéb, mint egy lázas, beteges percz kifolyása, a mikor elvesztette józan gondolkozását.

S ilyenkor, mikor Szergej hosszasán nézte azt a bánatos, elgyötört arcot, végigczikázott az agyán a gondolat, miért nem tudja elsimitani ő egyetlen egy szóval azt a csúf redőt arról a szép homlokról, miért nem tudja a teljes kibékülést létre hozni mentől előbb? Miért szenvedjen ez a két lélek önmagában s egymás által? Hiszen csak alkalmat kell reá találni. De hátha ez az alkalom késni fog, talán oly sokáig, hogy azalatt végkép megtörik mindakettő?

És egy este, egyedül, szobájába zár-

közva, elhatározta, hogy azt az alkalmat ki fogja erőszakolni a sorstól.

Másnap reggel pedig, mikor Darinkához belépett, nem várta míg az szokása szerint kérdezze, fagassa, hanem megfogta kezeit s szemébe nézett:

— Darinka, ma délben találkozni fogsz Fedorral!

II.

Fedor most, midőn idő ismét felmelegedett, kiderült, újra megkezdte kerti sétáit. Keresve kereste azokat a helyeket, melyek a multra emlékeztették.

Ott beszélgetett Szergejjel azon a padon, melyen annyiszor ült Darinka is. Akkor, akkor...

És beszélgetésük közben észre sem vették, hogy a mivel gondolatban foglalkoztak, az ajkukra adta a szót is.

Fedor újra elmondta látományát, míg betegsége ágyhoz kötötte. Ugy képzelte, hogy Darinka ül előtte, az ő keze érinti homlokát, mely enyhülést hozott számára.

S a mint beszélt, egész valóján meglátszott, mily szívesen foglalkozik eszméjével.

— Oh, jól emlékszem, — mondá, — az a sűrű, vérvörös fátyol, mintha megszakadt volna szemeim előtt s fölpillantottam. A szobát jóleső homály borította s összefolyt minden, minden benne, csak egy arcz lett világos előttem, egy arcz, melyről azt hittem, hogy sohasem látom ujra.

Szergej meglepetést színlelt.

— Én voltam, vagy az orvos?

Fedor csak szünet után felelt neki:

— Nem, nem te, sem az orvos...

— Hanem?

— Egy női arcz volt. Homlokát mintha a szenvedések töviskoszoruja fonta volna át, szeméből valami bágyadt sugár villant elő, szelid, miként a megtört szivárvány egybeolvadó szinei... és én úgy éreztem, mintha ez a tekintet régi ismerősöm lett volna. Hol láttam? Mikor? Talán ősi házunk kápolnájában, a bűnbánó Magdolnát ábrázoló képen... Talán

egykor, mikor oltár előtt térdeltem, oldalomon egy nővel, kiről azt hittem akkor, hogy eszmény, talán annak a tekintetében volt ilyen csodásan rezgő fény? Hát tudom én? És ez arcz — ugy tetszett előtttem — közelebb, közelebb hajlik hozzám, szinte érzem ajkának forró leheletét...

— És?

— És... zsibongás járja át meg át keblemet, a mikor érzem, hogy mint tapad ajka homlokomra s az a csók, bár leheletszerű volt, de égetett, lángba borítva homlokomat, szemem világa káprázatba veszett el, mintha egy derült, nyári éjszakán eszébe jutna az égboltozat összes csillagainak, hogy a földre hulljanak.

S itt Fedor hirtelen, minden átmenet nélkül más tárgyra csapott át.

— Mondd csak, Szergej, tudnál te szeretni oly nőt, ki nem szeret viszont, s nem érdemli meg tiszta érzelmeidet?

Szergej nem felelt egyenesen a kérdésre.

— Oh, sok számos példa van reá!

— Nyomorult, gyöngé lelküeknél!

— Nem, erős, vaskemény jellemknél!

— S el tudja hallgattatni a szív az ésszt, a hideg akaratot az égő szenvedély?

— El. Hisz emberek vagyunk mindannyian. Büntelen foganva, a mely kitart halálunk perczéig. És gyarló voltunkban, hogy láthatnók tisztán az igazságot? Ki lát a lelkekbe, ki olvashat a szívből, hogy mi történik ott? És mi lenne az életből, ha a rideg, prózai eszme, ha meg nem törhető fagyos törvények vernek bilincsbe, melyek nem türnek kivételt?

— És a világ?

— A világ? Az itt lakik lelkünkben! Ez az igazi; a mi azon kívül van, alig érdemes arra, hogy észrevegyük. Jól tudom, hová czélozol ezzel a szóval. Viszont tudom, hogy nem csupán természeti lények vagyunk, felruházva a szabad, korlátlan akarat tehetségével, mert modern viszonyok közt élve, a társadalmi tradatiok lenyűgöznek, megkötik kezünket éppen úgy,

mint akaratunkat. De boldog az, ki felül tud emelkedni a köznapi élet törvényein. Az ugynevezett „világ“, melyet mi alkotunk, az emberek összessége, vagy szűkebb értelemben véve a társadalom, nem más, mint egy mérges eb, lánczra verve. A legkisebb zajra felriad, dühében mindenkit megugat, még azt is, ki nem bántja őt s ha nem talál tárgyat, mire kiönthetné undor, epés haragját, jó neki a hold is; azt ugatja meg tehetetlenségében. Ha félsz tőle, utánad rohan, fogát rád vicsoritja, — de állj szembe vele, kiálts rá, mutasd meg, hogy nem félsz tőle, s ő bár morogva, rosszakarattal eltelve, de meg hunyászkodik s besompolyog ódujába s nem jó elő egyhamar. Ez a világ, vagy jobban mondva közvélemény. Mindenben rosszul lát, megbocsátani nem tud, — de szerencsére (és ez legfőbb erénye), gyorsan felejt, nagyon gyorsan.

Szergej elhallgatott.

Fedor pedig, fejét kezére hajtva, szótlanul ült mellette. Oh, ha a lélek gon-

dolgozása hallható lenne! Mily lárma, mily kaczaji zaj verné fel most ezt a helyet, hol most a csend borit be leplével mindent!

Aztán susogva szólalt meg, tovább füzve gondolatait:

— És nem tudom mi a valóság, mi az álom! Miért is nem volt annyi erő karjaimban, hogy megtapinthatam volna azt az alakot, azt az arcot, melyről akkor meg voltam győződve, hogy nem phantom...

Ej, — szakítá félbe önmagát, — az egész csak vízió volt. Agyrém, semmi más.

— És ha csalódnál, bátyám?

Fedor meglepetten nézett Szergejre, de az nem engedett időt egy újabb kérdésre. Érezte, hogy itt a pillanat, melyet elszalasztani talán helyrehozhatatlan hiba volna.

— Azt mondtam, hátha csalódtál, Fedor. Most már nincs miért titkolóznom előtted. Tudd meg, hogy az a boldog-

talan teremtés épp úgy szenvedett, mint
 mi, talán jobban. Honnan tudod, hogy
 mig betegen feküdtél, az a nő nem kísér-
 tett-e meg mindent, hogy közeledbe fér-
 közhessék? Azt hiszed távol volt, nem
 törődött veled? Nincs igazad. Lázban égve,
 izgalmaktól agyongyötörve rohant hozzád,
 hogy még egyszer lásson, hogy még egy-
 szer hallja hangodat, utoljára bár. És ha
 láttad volna azt a vad kétségbeesést, pa-
 takzó könnyeket, megesett volna rajta a
 szived, mint a hogy megesett az enyém.
 Oh az a fájdalom, az a szenvedés csak
 őszinte, mély érzelemből fakadhatott.
 Ott volt, ott ágyadnál, ott térdelt előtted
 lesve bocsánatot adó szavadat, melyet te
 nem adhattál neki, mert elmédre sötét fá-
 tyol borult s a világ megszűnt lenni reád
 nézve.

Fedor leszoritotta Szergej kezeit, kö-
 zel hajolt hozzá, csillogó szemekkel várta,
 leste testvérének minden egyes szavát.

— És nem vádolhatod Darinkát.
 Elkergettem, elűztem ágyad mellől és ő

visszatért, mint a hü kutya. Lesujtottam, arczába vágtam bűnösségét s ő megtörve vergődött a földön, mint hogy vergődhetett a megtérő Magdolna. Pedig annak Krisztus is megbocsátott s én, a gyarló, épp oly bűnös ember, én nem tudtam megbocsátani neki. Oh én láttam s látása csak szánalmat ébresztett bennem; nem a bűnös nőt láttam benne, de a megtérőt, a fájdalmast.

Fedor szintelen ajkai megnyiltak.

— Igaz lenne? Oh, hát igaz lenne?

— rebegte mindjobban feléledő vágygyal, míg melle emelkedni kezdett s belső izgatottságán alig tudott uralkodni.

S Szergej egészen felé fordult. Ő is átérezte a helyzet komolyságát, hangja meghatottá vált, lágyan csengett s ez a hang egyenesen Fedor szívébe talált. Fedornak egész lelke szemébe ült ki sóvárogva, a váratlan öröm tudatában eltelve.

— És Fedor, sokszor gondolkoztam már ezen, ha életed minden reménysége, minden gyönyöre porba hull, ugy csak

magad vagy oka! Siratod a multat? Megtör a jövő sötétsége? Hisz rajtad áll, önönakaraton mulik, hogy minden megváltozzék! Egy szavadba kerül s az a fényes nap, mely életed egéről oly gyorsan bukott alá, ismét ragyogni fog, sugárt, boldogságot, örömet áradoztat újra, elüzi szivedről a bút, a keserőséget, új életet önt beléd és visszatér a béke, visszatér a szeretet!

Fedor gépiesen ismétlé az utóbbi szavakat, elérzékenyülve, vibráló hangon:

— És visszatér a szeretet...

— Vissza, minden, úgy a hogy volt! És nem lesz mult, a mely kísértene. Hát igaz volt? Megtörtént? Nem, az csak egy rút, kinzó álom volt s az ébredés feledést hoz, lelketekbe új tavaszt, a szerelem rügyeivel, a boldogság pirkadó hajnalával. És mindez csak egy szavadba kerül. Oh, hát oly nehéz kimondani azt az egy szót, egy röpke, kicsinyke szót, mely két szív boldogságával, két lélek nyugalmaival, két élet visszaadásával ér föl?... Nos, nem ta-

lálod ki ezt a szót? Nem sugja szived, nem érti meg agyad? Hisz az az egy szó magának az Istennek is erénye, magasztos, szent érzelem szülöttje, a lélek tiszta, mocsoktalan mélyéből fakad, Istenéhez emeli azt, ki kimondja s magához azt, ki mélyen alatta áll. Hisz ez a szó eltöröl minden vétket, minden bűnt, egy egész világot vált meg, sötét, rideg télben virágot fakaszt s vakító fényével végig czikázik a sötét éjfélen! Ez a szó a gyöngének életet jelent, az erőt még erősebbé teszi, a léleknek jószágot kölcsönöz, ellenségből barátot, testvért teremt, összefüzi a sziveket s felül emel mindenkit az élet sivárságán, ezernyi küzdelmein, mert ez a szó, melyre mindannyian rá vagyunk szorulva, legyünk szegények, gazdagok, boldogok vagy boldogtalanok, ez a szó, melyre mindannyian rá vagyunk szorulva akár itt a földi életben, akár a tulvilágon, ez a szó : k e g y e l e m !

Mikor ezt kimondta Szergej, akkor már saját beszédjének hatása alatt föl-

emelkedett bátyja mellől s be sem várva Fedor feleletét, pár lépést tett a bokrok közé, de nyomban kilépett onnan, kézen vezetve a halotthalavány, reszkető Darinkát.

Fedor kigyult arczczal ugrott föl, eléje sietett, karjait kitarva, emelt hangon kiáltá, mely aztán remegve tört meg:

— Megbocsátok! Megbocsátok!

A következő perczben már egymás karjaiban pihentek sirva, nevetve, nem birva túláradó érzelmeikkel, nem tudták, hogy van-e világ körülük, csak azt tudták, hogy így jó s csak így lehet jó...

De egyszerre Darinka megtántorult azon a kidomborodó, széles férfi mellen, kezeivel megragadta Fedor fejét, mintegy kényszerítve, hogy egyenesen szemébe nézzen, aztán szólni akart, talán valami édeset, gyönyörteljeset, de nem birt. Csak articulálatlan hang, hörgő sóhaj lebbent el elszintelenedett ajkairól, melyen kemény vonássá merevült a mosoly, aztán megtört szemekkel odahuült a pázsitra, Fedor

elé, mint miként hull a rózsza szirma, ha kelyhében megfagyott az élet, miként hull a galamb a légben, ha a vadász golyója járja át.

Meg volt ő halva jól...

... És ti, tudós természetbuvárok, bölcs emberismerők, mondjátok meg, mi ad erőt a fűszálnál gyöngébb, nádnál törékenyebb asszonyi léleknek, hogy elviseljen száz csapást, túléljen megannyi szenvedést, daczoljon a fájdalom tengerével és ha nem tudja megtörni a bánat, a gyötrelmet, meg tud halni a kiáradó örömtől, melynek befogadására szíve kicsiny s a boldogság veti meg halottas ágyát.

Mondjátok meg, mennyi szenvedést bír meg a lélek, a szív és hol van a boldogságnak az a határa, melyen túl gyilkossá lesz és öl...

Feleljetek

SIKLÓSI JÁRÁSI

275

KÖNYVTÁR

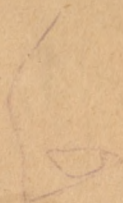
(Vége)

OSZK

Digitized by Google

Handwritten signature

3

